RYNEK METALOWY i MASZYNOWY

THE-METAL-AND-MACHINE-MARKET (WEEKLY)   LE MARCHÉ DES METAUX ET DES MACHINES (HEBDOMADAIRE)

DER METALL- UND MASCHINEN-MARKT (WOCHENFACHBLATT)

STAŁE DODATKI: „ELEKTRO- i RADJOTECHNIKA" • „POSTĘPY W PRZEMYŚLE" Z „DZIAŁEM AUTOMOBILOWYM" • „DZIAŁ BUDOWLANY i CERAMICZNY" • „DZIAŁ MASZYN ROLNICZYCH"

PRZEDPŁATA
kwartalna 4½ zł + 40 gr za dostawę franko w dom.
—
Tygodnik abonować można na wszystkich pocztach w Państwie Polskiem.
—
Ceny ogłoszeń i inne warunki zamieszczone są na stronie ostatniej.

REDAKCJA i ADMINISTRACJA
POZNAŃ, WIELKA 10. - TEL. 2277

Subscription rates: For 3 months (England) sh 5
„ „ „ (Germany) Gmks 4.50
„ „ „ (U. S. A.) Dol. 1,—
ADVERTISING-RATES:
Full page zł 130,— Half a page zł 75,— One fourth of a page zł 45,— One eighth of a page zł 25,— One sixteenth of a page 15,— Advertisements on Cover plus additional tee. Advertisements from abroad will be calculated according to special rates. In special editions the rates are different.

Nr. 28   Poznań, 13 lipca 1928   Rok VIII

TREŚĆ N-RU 28:

Ameryka wyrusza na podbój światowych rynków stali

TWORZENIE SIĘ WIELKIEGO KARTELU STALOWEGO W STANACH ZJEDNOCZONYCH. — GOSPODARCZA I FINANSOWA POTĘGA NOWEGO POROZUMIENIA. — W PRZEDEDNIU WALKI POMIĘDZY KARTELEM AMERYKAŃSKIM A EUROPEJSKIM. — RZUT OKA NA PRZYCZYNY POWSTAWANIA KARTELU AMERYKAŃSKIEGO.

Z szybkością iskry elektrycznej obiegła całą prasę gospodarczą na obu półkulach wieść, że w Stanach Zjedn. Am. doszło do porozumienia pomiędzy dwoma wielkiemi trustami stalowemi United States Steel Company i Bethlehem Steel Company, które tworzą amerykański kartel eksportowy w celu stworzenia przeciwwagi europejskiemu kartelowi stalowemu. Zaniepokojenie, jakie wiadomość ta wywołała w kołach zainteresowanych, jest zupełnie uzasadnione, gdyż nowy kartel będzie istotnie ogromną potęgą, organizacja zaś jego ma być nastawiona na podbój i utrwalenie hegemonji amerykańskiej na światowym rynku stalowym.

W cyfrach potęga nowego kartelu przedstawia się następująco: całkowita produkcja stali i surówki w Stanach Zjednoczonych wyniosła w roku 1927 — 43 milj. ton stali i 26 i pół milj. ton surówki. Jeśli więc przyjąć tę produkcję jako 80 milj. ton łącznie za 1927 rok, to nowotworzący się kartel będzie miał w swem ręku 52 milj. ton (w tem 50 proc. czyli 40 milj. ton produkcji United States Steel Company a 15 proc. Bethlehem Steel Comp.). Wynika z powyższego, iż kartel będzie reprezentował blisko dwie trzecie całej produkcji amerykańskiej.

Ale nie to jest najgroźniejsze. Już istniejący kartel europejski bowiem, w skład którego wchodzą Francja, Belgja, Niemcy i Luksemburg, a do którego zapewne przyłączy się niebawem i Polska, może przeciwstawić nowemu kartelowi amerykańskiemu produkcję ilościowo większą, bo wynoszącą (przy dotychczasowym składzie kartelu) 55 miljonów ton rocznie. Główne niebezpieczeństwo tkwi w nieograniczonej wprost sile finansowej kartelizujących się trustów amerykańskich oraz w organizacji eksportowej tworzącego się kartelu, której kartel europejski wcale nie posiada.

Co do rozporządzalnych kapitałów, to kartel amerykański będzie jedną z największych potęg finansowych na świecie, co ułatwi mu znakomicie zamierzoną ekspansję.

Pod względem organizacji eksportowej zaś, akcja jego ma być skierowana na zdobycie i zupełne uzależnienie od siebie najprzód rynków południowo - amerykańskich, a następnie na uzyskanie wpływów decydujących również i na pozostałych rynkach światowych. Pozatem kartel ma dążyć do podniesienia ceł importowych dla stali w samych Stanach Zjednoczonych, przez co pragnie odgraniczyć się murem ochronnym od konkurencji europejskiej. I zdaje się nie ulegać wątpliwości, iż to osiągnie, gdyż rozporządza olbrzymiemi wpływami także w sferach politycznych. Krótko mówiąc nowy kartel zakreśla sobie plan działania, polegający na generalnej ofenzywie w celu zdobycia dla stali amerykańskiej supremacji na rynkach światowych i zdetronizowania hutnictwa europejskiego.

Znany przemysłowiec niemiecki, Arnold Rechberg, który poza hutnictwem zajmuje się z amatorstwa i polityką, zdążył już z nadzwyczajnym pospiechem wysnuć z projektu amerykańskiego wnioski nietylko ekonomiczne, ściślej go obchodzące, ale i daleko idące wnioski polityczne. Wywodzi więc p. Rechberg, iż, aby sprostać ekonomicznie kartelowi amerykańskiemu, związek przemysłu hutniczego czterech wyżej wzmiankowanych państw europejskich winien utworzyć również kartel eksportowy, którego zadaniem byłaby walka konkurencyjna o utrzymanie rynków zbytu zagrożonych przez inwazję stali amerykańskiej. Ale... aby skonstruować taki kartel, należy zdaniem Rechberga, utworzyć wspólny kapitał specjalny, do którego przelanoby jedną czwartą wszystkich rozporządzalnych kapitałów hut niemieckich, francuskich, belgijskich i luksemburskich.

Niezmiernie interesujące są również wywody na ten temat amerykańskiego króla żelaza Mr. Schwab'a, wygłoszone w „American Steel Institut" dnia 26 maja r. b., a więc w czasie, bezpośrednio poprzedzającym dokonywający się obecnie proces. Zacytowanie uwag p. Schwaba będzie niejako rekapitulacją dziejów przedwstępnych tworzącego się kartelu, a zarazem ilustracją ogólnych dążeń przemysłu żelazno-stalowego Stanów Zjednoczonych. Tak więc Mr. Schwab wysunął już w maju publicznie żądanie usunięcia kilku amerykańskich ustaw, które obecnie stoją przemysłowi amerykańskiemu w przeszkodzie na drodze do zdrowego rozwoju. Amerykański przemysłowiec miał tu głównie na myśli ustawodawstwo przeciwkartelowe, gdyż zakaz tworzenia karteli w USA uniemożliwia usunięcie europejskiej konkurencji na amerykańskim rynku żelaza i stali.

Mr. Schwab twierdził, że w celu podwyższenia zyskowności w amerykańskim przemyśle stali należy interes w Ameryce podzielić na rejony dla uniknięcia niepotrzebnych kosztów przewozowych. Główny błąd amerykańskiej polityki polegał na tem, że poszczególni przedsiębiorcy chcieli mieć za wszelką cenę pełne zatrudnienie swych zakładów. To było przyczyną, że przyjmowano zamówienia z najdalszych okolic po najniższych cenach, niekiedy nawet ponosząc straty, wskutek czego przemysł amerykański przez stały spadek notowań ponosił olbrzymie szkody. Te niemożliwe stosunki należy w przyszłości raz na zawsze usunąć i to nietylko w interesie przemysłu samego, lecz również ze względu na odnośnych akcjonarjuszy. Obecnie mieszczą się w amerykańskim przemyśle żelaza i metali inwestycje w wysokości 5 miljonów dolarów, około 1 i pół miljarda dolarów zużyto w ostatnich 15-tu latach na powiększenie zakładów. Mimo to ogólny dochód nie jest dzisiaj wyższy niż był, gdy inwestycje wynosiły tylko 3 i pół miljarda dolarów. Rentowność akcyj górniczych wynosi obecnie około 5 proc. czyli niewiele więcej, niż otrzymuje amerykański obywatel za swoje wkłady oszczędnościowe w bankach.

O ileby odnośne niegospodarcze ustawy nie zostały wkrótce usunięte, należałoby zdolność konkurencyjną wzmocnić kosztem zarobków. Już choćby z tego faktu wynika, że umowy kartelowe są nieodzownie potrzebne. Oczywiście należy publiczność ochronić przed ew. wyzyskiwaniem jej przez kartele. Kompromis dałby się znaleźć zapomocą nadzorowania przemysłu tudzież jego polityki cennikowej przez władze rządowe. Przeto proponuje, aby „Steel Institut" utworzył specjalny komitet składający się ze znawców eksportowych dla zbadania problemu w sprawie zmian odnośnych ustaw. Komitet ten winien przedłożyć plan oparty na zagranicznych doświadczeniach amerykańskiemu rządowi, aby tenże mógł zająć stanowisko wobec uczynionych mu propozycyj.

Na tem wyczerpują się wywody Mr. Schwab'a. Dziś, gdy tezy jego zaczynają się urzeczywistniać, widzimy, jak poważne powody natury wewnętrznej składają się na powstanie amerykańskiego kartelu stalowego. Nie ulega też wątpliwości, iż obecnie Europa i Ameryka stoją w przededniu ciężkich starć konkurencyjnych.

Witold Hasiński.

Wolność obrotu międzynarodowego
a gospodarka metalowa

SZLAKIEM DRUGIEJ KONFERENCJI GENEWSKIEJ. — SPRAWA ZNIESIENIA ZAKAZÓW PRZYWOZU I WYWOZU. — ZASTRZEŻENIA CO DO ARTYKUŁÓW BRANŻY GÓRNICZO - HUTNICZEJ I METALURGICZNEJ.

Wojna światowa obok zaprowadzenia w szeregu państw gospodarki przymusowej pociągnęła za sobą również silne ograniczenie swobody międzynarodowego obrotu towarowego przez t. zw. reglamentację przywozu i wywozu. Jakkolwiek ze względu na anormalne stosunki ekonomiczne, jakie po wielkim kataklizmie światowym zapanowały, regulacja handlu eksportowo - importowego w drodze ograniczeń i zakazów była dla wielu krajów kwestją nietylko ich dalszego rozwoju, lecz wręcz kwestją bytu gospodarczego, — to jednak, z chwilą zatarcia się i zaniku bezpośrednich skutków wojny, reglamentacja stała się czynnikiem, hamującym postęp ekonomiczny całego świata.

ELEVATOR

Spółka Akcyjna dawniej Teodor Holtz i Kania & Kuntze

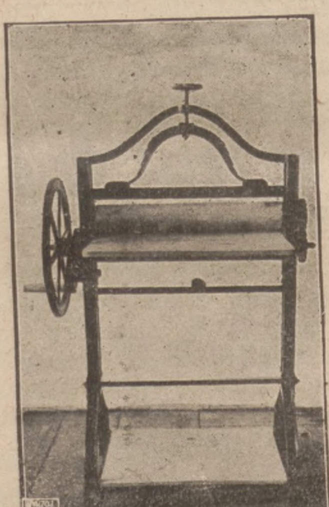
Budownictwo żelaziwne
Budowa aparatów
Wózki wydobywcze
Klatki wydobywcze
Urządzenia transportu
Dźwigi i żórawie

Odlewy stalowe
Koła zębate
Zwrotnice
Rozjazdy
Złożenia kołowe
Koszyki rolkowe

Odlewnia stali
Katowice G. Śl.

Fabryka maszyn
ulica Kamienna 4

6088

Pierwsza krajowa wytwórnia
ręcznych magli pokojowych
Jana Pasternaka
w Sędziszowie (Młp)
poleca swe wyroby
dla użytku domowego, hoteli, pensjonatów, szpitali etc.

5935

50

1878 — 1928

Telegr. LINODRUT. Telefon 4007

A. ZWIERZCHOWSKI i S-ka

biura: Poznań, Podgórna 10 a.
Fabryki: Poznań-Górczyn i Czerwonak

Polecamy wyroby własne jak:
ocynkowane siatki 4 i 6 kątne,
Tkaniny metalowe,
Druty kolczaste
Liny stalowe i konopne,
Liny transmisyjne,
Wyroby powroźnicze,
Sznury, szpagaty, siecie.

Bezwzględne zakazy wywozu i przywozu niektórych artykułów są w założeniu swem zbyt rygorystycznym środkiem do regulowania rynku wewnętrznego, na międzynarodowe stosunki handlowe zaś wpływają jak trucizna, paraliżująca swobodę ich rozwoju. Rozumna i głęboko przemyślana ochrona celna jest tu środkiem w zupełności wystarczającym, wyjąwszy oczywiście niektóre wypadki specyficzne, o których niżej będzie mowa.

Wychodząc z powyższych przesłanek jeszcze w ubiegłym roku zainicjowano zwołanie międzynarodowej konferencji anti-reglamentacyjnej, która odbyła się dn. 8 listopada w Genewie. Na konferencji tej ustalone zostały zasady zniesienia zakazów wywozu i przywozu we wszystkich tych państwach, które podpiszą odnośną umowę. Jakoż w istocie prawie wszystkie państwa europejskie i szereg pozaeuropejskich konwencję taką podpisały, tak, że druga konferencja w tej sprawie, odbywająca się obecnie również w Genewie, ma za zadanie jedynie opracować warunki wprowadzenia jej w życie.

Niemniej jednak, zawarta w listopadzie ub. r. konwencja jest dalece niekompletna, gdyż w punkcie 6 opiewa, iż wszystkie, przystępujące do niej państwa, mają prawo zgłaszać zastrzeżenia co do utrzymania reglamentacji na pewne artykuły.

Zastrzeżenia takie istotnie wpłynęły z różnych stron, a podane pod dyskusję, zostały uznane za uzasadnione i dołączone do tekstu konwencji, czyli tem samem formalnie przyjęte. W myśl tych zastrzeżeń Niemcy mogą utrzymać swój zakaz wywozu i przywozu na węgiel, koks, lignit i brykiety oraz zakaz wywozu na złom żelazny. Również zakaz wywozu złomu żelaznego przyznany został Austrji i Belgji. Wielka Brytanja zdołała utrzymać swój zakaz przywozu barwników. Pozatem zapasy swego złomu żelaznego mogą chronić zakazami wywozu Francja, Węgry, Włochy, Luksemburg, Rumunja i Czechosłowacja, która zresztą utrzymuje swój zakaz przywozu i wywozu węgla, koksu i t. d. Japonja zachowuje swój zakaz wywozu i przywozu ryżu, oraz zakaz przywozu barwników, a Rumunja prócz zakazu wywozu złomu utrzymuje zakaz przywozu maszyn dla instalacyj przemysłowych.

Powyższe zastrzeżenia zgłoszone zostały jako czasowe i mają być anulowane skoro tylko okoliczności na to pozwolą. Co zaś dotyczy zastrzeżeń o charakterze stałym, to przyjęto ich znacznie mniej, a mianowicie: Egiptowi przyznano utrzymanie zakazu wywozu bydła, jaj i organicznych nawozów, Stanom Zjednoczonym gazu helium, Włochom rud żelaznych i zboża, wreszcie Rumunji rud żelaznych, miedzianych i manganowych oraz ropy naftowej.

Bodaj, że najbardziej powściągliwą była Polska, która wogóle zgłosiła tylko dwa zastrzeżenia a mianowicie: czasowy zakaz przywozu barwników i stały zakaz wywozu ropy. Z tych pierwszy został już zresztą wycofany, gdyż po waloryzacji naszej taryfy celnej specjalna reglamentacja w tej dziedzinie stała się zbyteczna.

Widzimy więc, że o ile chodzi o branżę metalową, szereg państw zastrzega się specjalnie skrupulatnie przeciwko swobodnemu wywozowi złomu żelaznego. Jest to o tyle zrozumiałe, że eksport złomu nie jest w stanie gospodarce krajowej tych państw przynieść jakiekolwiek korzyści, uszczupla jednakże ich stan posiadania w dziedzinie materjałów, nadających się do przeróbki w przemyśle metalurgicznym. Nie można tu także przeprowadzać analogji pomiędzy rudą żelazną, która sama przez się jest artykułem produkcji, a złomem żelaznym, który artykułem produkcji nie jest. Pozatem znaczne zapotrzebowanie, jakie panuje w państwach uprzemysłowionych na złom żelazny uzasadnia również powyższe zastrzeżenia.

Co do innych artykułów produkcji górniczo - hutniczej i metalurgicznej, to jedynie Włochom i Rumunji przyznano prawo utrzymania zakazu wywozu rud żelaznych na stałe oraz czasowo Rumunji — utrzymanie zakazu przywozu maszyn przemysłowych. Widzimy więc, iż ogólnie panuje tendencja do wprowadzenia jak najdalej posuniętej wolności obrotu artykułami produkcji metalowej.

Osobne miejsce zajmuje tu sprawa węgla, na który kilka państw będzie mogło utrzymać swe dotychczasowe zakazy. Wchodzą tu oczywiście w grę tylko te kraje, które albo, jak Niemcy, dążą do samowystarczalności węglowej, albo posiadają szczupłe zapasy własne i są zmuszone chronić je przed wywozem.

Dodać należy, iż wszystkie wyszczególnione pozycje reglamentacyjne zostały zgłoszone przez zainteresowane państwa bezpośrednio po pierwszej konferencji genewskiej, t. zn. w listopadzie ub. r. Tymczasem te państwa, które wówczas konwencji nie podpisały, otrzymały delację terminu przystąpienia i zgłaszania swych zastrzeżeń do dn. 1-go lutego r. b. W związku z tem szereg państw, które konwencję podpisały w terminie późniejszym wniosły również swoje zastrzeżenia i to w dość znacznej ilości. Przyjęcie ich jednakże jest uzależnione dopiero od obecnie toczącej się konferencji, która zebrała uprzednio obfity materjał w tej sprawie w drodze piśmiennej wymiany zdań pomiędzy zainteresowanemi państwami.

Dla uzupełnienia nadmienić jeszcze należy, że w odniesieniu do niektórych artykułów, poszczególne państwa uzależniają zniesienie zakazów przywozu i wywozu od wypełnienia tegoż zobowiązania przez swych bliższych i dalszych sąsiadów, choć przecież nie jest wykluczone, iż ci ostatni wogóle od przystąpienia do konwencji się uchylą. W ten więc sposób powstają nowe zastrzeżenia, a wraz z niemi nowe trudności...

Mimo to nie ulega żadnej wątpliwości, iż idea wolnego obrotu towarowego na rynku światowym została zasadniczo zrealizowana. Teraz jedynie od dobrej woli poszczególnych kontrahentów będzie zależało, aby jaknajrychlej zastosować ją w praktyce.

Fr. Zakrzewski.

Dnia 10 lipca 1928 r. rozstał się z tym światem długoletni członek naszego Zrzeszenia ś. p.

Bolesław Kaczmarek

właściciel firmy: Poznańskie Towarzystwo Telefonów.

W Zmarłym straciliśmy serdecznego kolegę i energicznego współpracownika.

Cześć Jego pamięci!

Pogrzeb odbędzie się w piątek, dnia 13 lipca o godz. 4 po poł. z kostnicy cmentarza na Jeżycach.

O liczny udział członków uprasza

Zarząd Zrzeszenia Przedsiębiorstw Radjotechnicznych w Wielkopolsce

Produkcja i eksport węgla w Anglji

REKORDOWY WZROST EKSPORTU W MAJU R. B. — DALSZY SPADEK CEN. — WZMOŻONY WYWÓZ NA RYNKI PÓŁNOCNE. — MIMO TO DAWNA POZYCJA WĘGLA ANGIELSKIEGO NIE DAŁA SIĘ TU ODZYSKAĆ.

Eksport węgla angielskiego w maju r. b. osiągnął cyfrę 6 milj. ton t. j. ilość rekordową od maja ub. r. Eksport w stosunku do jednego dnia roboczego i miesiąca wyniósł w maju 237 636 ton wobec 221 080 ton w kwietniu. Wzrost ten między innemi tłumaczy się przerwą świąteczną w pracy w ciągu kwietnia (cyfry łącznie z węglem bunkrowym).

Dynamika eksportu angie'skiego węgla w ostatnich latach oraz ruch przeciętnych cen ilustruje następujące zestawienie:

Rok i miesiąc	Wywóz w tys. ton		Wartość w tys. Ł.	Przeciętna cena za t. w sh.
	Węgiel	Węg. bunkr.		
1913 przec. mies. . . .	6.117	1.752	5.439	13/10
1925 „ „	4.235	1.370	5 567	19/10
1926 „ „	1.716	632	2.196	18 8.
1927 „ „	4.262	1.403	5.037	17/9.5
1928 styczeń	3.905	1.367	4.151	15 9
luty	4.008	1.304	4.180	15/9
marzec	4.111	1.379	4 837	15/9 5
kwiecień	3.722	1.363	4.010	15 9
maj	4.487	1.454	4.633	15/7

Z powyższych cyfr jest widoczna tendencja wzrostu wywozu ilościowego przy małych wahaniach ilości miesięcznych, co świadczy o stabilizacji stosunków na rynkach odbiorczych dość daleko już posuniętej. Cena przeciętna za tonę spadła natomiast w maju o dalsze 2 d. na 15/9 sh.

W porównaniu do kwietnia r. b. w okresie sprawozdawczym eksport angielski na wszelkie rynki odbiorcze wykazał wzrost, który szczególnie silnie zaznaczył się w stosunku do rynków północnych.

Eksport do poszczególnych krajów przedstawiał się jak poniżej:

Kraj	1925	1928		1927
	przec. mies.	kwiecień	maj	maj
Irlandja	187.0	192.4	205,3	198.3
Niemcy	347.1	430.6	480.6	340.9
Szwecja	227.7	50.1	143.5	269.8
Norwegja	145.8	85.5	80.8	164.5
Danja	231.9	154.7	143.6	175.8
Francja	852.9	664.1	843.4	834.8
Belgja	207.2	164.2	256.7	173,2
Holandja	127.2	152.5	204 0	158.4
Włochy	567.6	479.3	578 8	637,7
Hlszpanja	186.9	171.3	177.1	245.7
Portugalja	76.8	86.2	82.1	57.4
Egipt	164.2	170.1	209.1	269.6
Algier	93.3	142.2	181.4	141.0
Brazylja	91 4	117.8	132 5	152.3
Argentyna	220.4	232.2	203.8	276.4
Razem	4.234.8	3.722.0	4.487.0	4.802.8

W maju r. 1927 właściwy eksport węgla (bez węgla bunkrowego) był większy w porównaniu do maja r. b. o 315 ton, z której to przewyżki 261 350 ton przypadało na trzy najważniejsze rynki skandynawskie Szwecji, Norwegji i Danji. Z cyfr tych wynika, że mimo wysiłków ze strony producentów angielskich pozycja ich eksportu na rynki północne nie została odzyskana.

Na rynkach południowo amerykańskich również zaznaczył się pewien spadek eksportu, gdyż w ciągu pierwszych pięciu miesięcy 1928 r. eksport ten wynosił 1,9 milj. ton wobec 2,15 milj. ton w analogicznym okresie r. ub. Wzrost eksportu węgla angielskiego uwidocznił się w okresie sprawozdawczym w stosunku do rynków odbiorczych: Niemiec, Irlandji, Holandji, Belgji, Portugalji i Algieru.

W ostatnich czasach pozycja węgla angielskiego na rynku szwedzkim została nieco wzmocniona przez zakupienie w drodze przetargu publicznego szwedzkich kolei państwowych 183 tys. ton tego węgla. Dostawa ta podzielona ma być między kopalnie w Yorkshire, Durham Northumberland i w Szkocji. Ceny, po jakich koleje szwedzkie zakupiły omawiane ilości węgla są następujące: Yorkshire — 18/6 do 18/11 za tonę cif., Northumberland i Durham — od 16/7,5 do 20/— za tonę cif. Szkocki po cenie 17/— za tonę cif.

Przy przetargu tym pewna część dostaw (7 000 ton) została dostarczona przez kopalnie górnośląskie. Tak nieznaczną ilość, jaka przypadła w udziale naszym kopalniom, starają się odnośne czynniki w Szwecji, jak również i prasa angielska tłómaczyć pewnemi, jakoby istniejącemi, wadami węgla polskiego, a mianowicie, że daje on więcej iskier w lokomotywach oraz większe ilości popiołu.

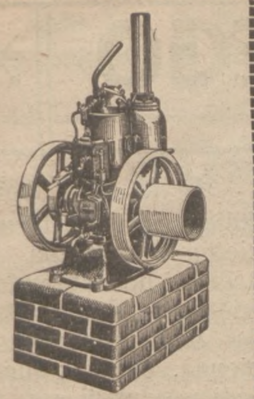
W rzeczywistości jednak należy się liczyć z zakulisową grą czynników gospodarczych i politycznych, wywierających silną presję w kierunku uzyskania dla węgla angielskiego lokaty na rynku szwedzkim.

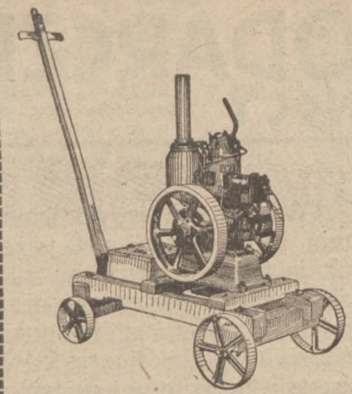
Ze strony kopalń polskich, biorących udział w przetargu, znowu obserwowano wyłamywanie się z przyjętych wspólnie warunków. Przedstawiciele dużych koncernów górnośląskich w ostatniej chwili obniżyli ceny oferowanego węgla, mimo to jednak zaledwie jedno towarzystwo uzyskało zamówienie na nieznaczną ilość 7 tys. ton.

Oprócz powyższych przetargów gazownia w Sztokholmie zakupiła 40 tys. ton węgla Durham w cenie 18/3 sh. za tonę cif. oraz prowadzi pertraktacje o dostawę 30 tys. ton w roku przyszłym. W okresie od sierpnia do listopada r. b. rynek szwedzki będzie zmuszony do zakupienia jeszcze około 15 tys. ton węgla bunkrowego.

Francuskie koleje pertraktują obecnie o kupno z dostawą w roku przyszłym 500 tys. ton węgla gatunku Durham. Jak słychać częściowo rokowania te zostały już pomyślnie zakończone.

Belgijskie koleje są obecnie w trakcie kupna 150 tys. ton węgla Northumberland Steams.

Motory ropne 6 K.M.

stacyjne i przewoźne

Imadła równoległe szer. szczęk 60, 80, 100, 120, 140, 150, 180,
maszynowe szer. szczęk 75, 115, 150-200

Piły mechaniczne do rżnięcia żelaza

poleca 6143

MOTOR POLSKI Tow. Akc. w ŻNINIE

Generalny przedstawiciel na Polskę za wyjątkiem województw Poznańskiego i Pomorskiego

E. WIELGOSIŃSKI, Warszawa-Praga, Gocławska 9.

Kupcy! **Kupcy!**

Najtańsze źródło zakupu

wszelkich instrumentów muzycznych

oraz przyborów do tychże.

We wielkim wyborze

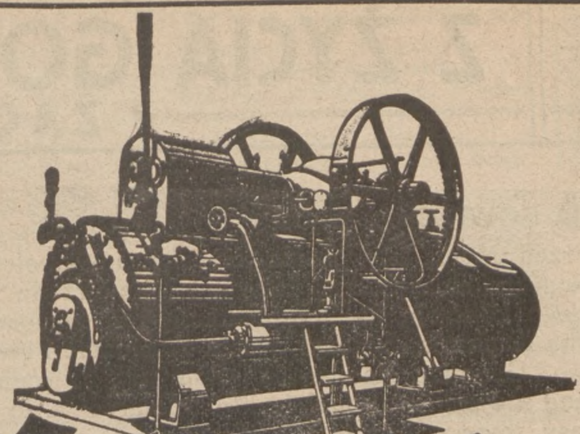
latarki elektryczne

(pucharki) i **BATERJE** różnych marek poleca tylko dla odsprzedawców.

Bracia FEIGENBAUM, Kraków

6124 **Meiselsa 5.**

Lokomobile z kotłami

o ca 30 % większemi jak firm konkurencyjnych, na parę przegrzaną z kondensacją i bez, do **800 K. M.**

Lokomotywy parowe i motorowe.

Walce drogowe.

Maszyny do wyrobu dróg smołowych i **asfaltowych**, pracujące samoczynnie pod ciśnieniem

dostarcza

Generalna reprezentacja wszechświatowej firmy

Henschel & Sohn, Cassel

na Poznańskie i Pomorze:

Inż. Sobański i Szafarkiewicz

dawn. **Oddział Techn. Banku Młynarzy,**

Poznań, ul. Wenecjańska 6. Tel. 14 42.

Poważni zastępcy na poszczególne powiaty poszukiwani

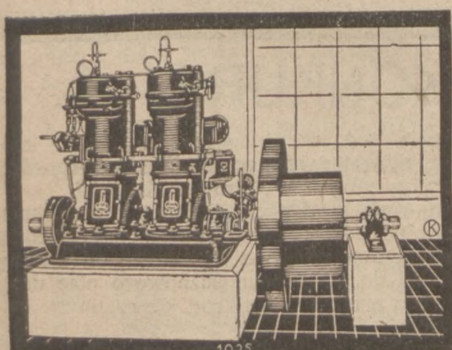
BUDUJEMY w naszych warsztatach **Maszyny Młyńskie** oraz kompletne **młyny** z napędem parowym, motorowym i wodnym.

DOSTARCZAMY wszelkie artykuły techniczne dla młynów, **gazę jedwabną**, pasy, gurty, śruby itp.

RYFLUJEMY walce

W rozliczeniu przyjmujemy używane maszyny. 47

2-cylindr. motor na ropę „Climax" (Kaltstarter)
100 P. S. — n = 350

Motory na ropę „CLIMAX"

Najtańsze, najpewniejsze, najprostsze w użyciu maszyny napędowe teraźniejszości o sile od 6 do 500 PS. w wykonaniu; stacjonowe, przewoźne (lokomobilowe) i do łodzi.

Typ RS 6 HP nadaje się specjalnie dla rolnictwa i drobnego przemysłu
Typ RSD 6 HP agregator ropny do światła o ca. 4 KW. kompl. z tablicą rozdzielczą

W. Gierczyński i S-ka Poznań św. Marcin 13

WYŁĄCZNE PRZEDSTAWICIELSTWO NA POLSKĘ.

Silniki spalinowe i elektryczne

6142 Żądajcie prospektów i bezpłatnych porad inżynierskich

Z ŻYCIA GOSPODARCZEGO ZAGRANICY

ROSJA SOWIECKA.

Przed trzema laty, po długich rokowaniach otrzymał koncern amerykański Harrimana od rządu sowieckiego koncesję na eksploatację rud manganowych na Kaukazie i założył w celu eksploatacji towarzystwo „Georgian Manganese Company". Przy umowie rząd sowiecki otrzymał 1 miljon dolarów, a do tego czasu, towarzystwo to włożyło w nowe inwestycje 4 milj. dolarów i zapłaciło rządowi premji umówionej w sumie dwa i pół milj. dolarów od sprzedanej rudy. Już półtora roku temu rozeszły się wiadomości o nieszczególnym biegu interesów firmy powyższej na Kaukazie i w roku ubiegłym udał się Harriman do Moskwy w celu wyjednania zmiany warunków koncesji. Widocznie otrzymał nieznaczne ulgi, kiedy obecnie prasa zagraniczna przynosi informacje, że amerykańscy przemysłowcy mają zamiar wycofać się z tej koncesji.

Jednym z głównych powodów jest wzrost produkcji rud manganowych w świecie i wywołany tem spadek cen. Wzrost produkcji najwięcej uwidocznił się w Rosji na kopalniach kaukaskich w Cziaturi w południowej Rosji w Nikopolu, te ostatnie były w rękach niemieckiej firmy Rawack i Grünfeld, która robiła największą konkurencję Harrimanowi. W tych dwóch przedsiębiorstwach górniczych w Rosji produkcja wzrosła od roku 1923 do roku 1927 z 300 000 do 1 milj. ton, w Indjach zwiększenie produkcji wynosi 300 000 ton, a na Złotym brzegu około 250 000 ton. Od roku 1923 produkcja się zdwoiła i ceny z tego powodu obniżyły się z 20 shil. za tonę w roku 1923 do 14 sh., kiedy przed wojną wynosiła cena 10 shil. za tonę.

W normalnych warunkach przy cenie za rudę o 40 procent wyższej od przedwojennej, eksploatacja kopalni kaukaskiej powinna się opłacać, lecz wobec opłat od każdej tony płaconej rządowi sowieckiemu, pierwszych spłat dla przedwojennych właścicieli tych kopalń (Niemcy) i uciążliwych warunków koncesji dalsze eksploatowanie tych kopalń będzie deficytowe.

W koncesji tej jest przewidziany w razie sporów z rządem sowieckim sąd arbitrażowy i przedstawiciele koncernu Harrimana chcą tę okoliczność wyzyskać i otrzymać jakieś odszkodowanie za zrobione nakłady.

WIELKA BRYTANJA.

Według danych Narodowej Federacji wytwórców żelaza i stali produkcja tych artykułów przedstawiała się następująco:

Data Średnia miesięczna	Surówka żelazna ang. tony á 1016 kg	Stal w gąskach i odlewach ang. tony á 1016 kg
1913	855 000	638 600
1920	669 500	755 600
1924	609 000	685 100
1925	521 800	615 500
1926	204 800	299 700
1927	607 800	758 200
maj 1928	591 500	752 700

Widzimy więc, że produkcja surówki żelaznej w maju była niższą, niż przeciętna miesięczna produkcja tegoż artykułu w roku 1927 i pozostawała nadal znacznie niższą, niż przeciętna produkcja przedwojenna, natomiast produkcja stali przewyższała znacznie produkcję przedwojenną, chociaż nie dorównuje przeciętnej miesięcznej produkcji z r. 1927.

Jeżeli porównamy produkcję poszczególnych pięciu miesięcy roku bieżącego z takąż produkcją roku 1927, to zauważymy na podstawie poniższej tabelki:

Miesiąc	Surówka żelazna 1927	Surówka żelazna 1928	Stal 1927	Stal 1928
Styczeń	434 600	560 500	730 700	626 200
Luty	571 100	550 800	826 800	764 400
Marzec	671 800	592 600	949 600	793 300
Kwiecień	680 000	563 100	850 100	644 100
Maj	720 100	591 500	884 600	752 700
Raz. 5 mies.	3 077 600	2 858 500	4 241 800	3 580 700

że produkcja surówki w roku 1928 znacznie spadła, przyczem najwyższa była w marcu i maju. Również spadła w porównaniu z r. 1927 produkcja stali. W ciągu maja zgaszono 3 wielkie piece, jeden natomiast uruchomiono, co w sumie dało 148 pieców czynnych w maju b. r.

RUMUNJA.

W kołach rumuńskich krążą pogłoski, jakoby między rządem rumuńskim a zakładami Skoda doszło do porozumienia w sprawie współpracy przy utworzeniu rumuńskiego arsenału. Rząd rumuński nosi się z zamiarem utworzenia mieszanego towarzystwa akcyjnego, w którem przeszło 50% partycypowałby on, resztę zaś akcyj zakupiłoby towarzystwo Skoda. Towarzystwo to miałoby na przeciąg 40-tu lat otrzymać monopol dostawy materjału wojennego dla armji rumuńskiej. Początkowo z wyłożonego kapitału otrzymałby rząd rumuński oprocentowanie 7% w stosunku rocznym, później zaś musiałby mieć zagwarantowane 6%. Wysokość kapitału określona zostanie dopiero po całkowitem dojściu do porozumienia.

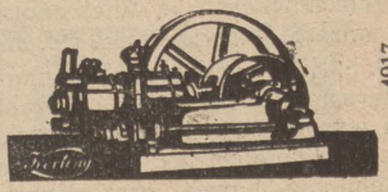
(Zebrał i opracował *J. Taberski*).

„ELIBOR“
Spółka Akcyjna Handlowo-Przemysłowa
Ł. J. BORKOWSKI
Oddział w Poznaniu
ulica Gąsiorowskich 6 — Telefon nr. 63-66 i 6266

PRZEDSTAWICIELSTWA:
KOWADŁA K. Rudzki i S-ka, Warszawa
MOTORY SPALINOWE Diesla, Körting, Hannover
DŹWIGI LÜDERSA, KRANY F. Piechatzek, Berlin
STAL NARZĘDZIOWA, Schoeler & Bieckmann, Wiedeń
PILNIKI Marki „HOSSYB“
PASY SKÓRZANE „Herkules“ Gnerlich, Cieszyn
PASY BAWEŁNIANE: wielbłądzie, Balata, „Lechat“, Belgja

GRANIT SZWEDZKI
ŚWIDRY I ROZWIERTNIKI
Günther & Co., Frankfurt a. M.

Żelazo, Dźwigary, Blachy, Wapno, Cement, Cegły, Metale, Węgiel, Koks, Narzędzia, Artykuły techniczne, Lemiesze i Odkładnie, Podkowy, Hufnale, Gwoździe, Materjał śrubowy, Węgiel kowalski i t. p.

MOTORY DIESLA

4917

Części Primusowe
dla odsprzedawców

6102

Próbne zamówienie, składające się z:
100 paczek igieł, 100 skórek do pompek, 100 gumek, 100 brandek, 5 kluczy do wkręcania brandek, 5 kluczy do wentyli, 25 obrączków, 3 plitki, wysyłam za pobraniem zł. 38.—
— - Cennikiem i wzorami służę bezpłatnie - —

B. Wileński, Wilno, ul. Sadowa nr. 7

Ostatnie nowości
w zegarkach, lustrach, harmonikach ustnych, zabawkach dla dzieci i kwiatach sztucznych polecam w najrozmaitszych gatunkach i tylko po jak najtańszych cenach hurtowych w sortymentach począwszy od 20 mkn.

6162

Oferta specjalna:
Sześć budzików i zegarków stołowych I-a gatunek w cenie franco 20 mkn.

Sto żyletek, prawdziwa stal pod gwarancją, franco za 5 mkn.

F. W. H. HEGEWALD
Hanau Nr. 461 (Niemcy)

W Warszawie: Inż. B. Rudziński, Wilcza 39-4, Tel. 322-63

Artykuły do szlifowania
jak płótna, papiery, tarcze szlifiercze: ze szmerglu „Naxos“, korundu i karborundu. Minerały mielone, szmergiel i pomeks wszelkich grubości poleca

Haeberle i S-ka Tow. Kom.
Pierwsza Polska Fabryka Wyrobów Szmerglowych Grodzisk-Mazowiecki.

Wyroby fabryki nagrodzone złotym medalem na wystawie w Rzymie 1927 r.

Składnica w Poznaniu.
Przedstawiciel: Bronisław Koppé, Poznań,
Gąsiorowskich 5. 2796 Telefon 63-35

KRONIKA ŻAŁOBNA

Ś. p. Bolesław Kaczmarek

Dnia 10 lipca r. b. zmarł na udar serca ś. p. *Bolesław Kaczmarek*, członek Zrzeszenia Przedsiębiorstw Radjotechnicznych na Wielkopolskę, właściciel firmy *Poznańskie Towarzystwo Telefonów*.

Ś. p. Zmarły odznaczał się nad wyraz prawym charakterem, a jako dzielny i rzetelny kupiec był lubiany i wysoko ceniony w szerokich sferach społeczeństwa wielkopolskiego. Zaliczał się od lat do stałych czytelników „Kupca" oraz „Rynku Metalowego i Maszynowego", służąc nam niejednokrotnie cennemi wskazówkami, wziętemi i zaobserwowanemi w codziennej praktyce kupieckiej.

Wielki w swej prostocie, skromności i poświęceniu się w dużej mierze sprawie publicznej, usuwający się od wszelkich zaszczytów i dostojeństw, ś. p. Bolesław Kaczmarek był jedną z najjaśniejszych i najbardziej kryształowych postaci w naszem życiu przemysłowo-handlowem. R. i. p.!

WIADOMOŚCI Z BRANŻY

O OCHRONĘ SILNIKÓW KRAJOWYCH.

Przemysł małych silników (motorów) dla potrzeb rolnictwa odczuwa silną konkurencję silników spalinowych pochodzenia zagranicznego. Produkcja zatem silników w Polsce nie może się należycie rozwijać, co tem samem odbija się ujemnie na eksporcie silników polskich.

Sprawa konkurencji tej, szkodliwej dla naszego przemysłu, tem więcej wymaga szerszego zbadania, że spotykamy się z niezrozumiałą akcją jednej z naczelnych organizacyj rolniczych, dysponującej masowe sprowadzanie z zagranicy (z Ameryki) silników, podobnych do produkowanych w kraju, lecz mniej ekonomicznych i o konstrukcji mniej odpowiadającej krajowym warunkom. Podobna działalność organizacji, pracującej przytem przy wybitnej pomocy Rządu, stwarza niepożądaną dezorjentację w zainteresowanych sferach rolniczych, które przez szeroką sieć syndykatów rolniczych informowane są o doskonałości jedynie silników amerykańskich, co bynajmniej nie jest zgodne z prawdą.

Wypada więc poinformować tą drogą sfery rolnicze, że polskie silniki są niemniej dobre, lepiej dostosowane do potrzeb rolnika w Polsce, oraz więcej ekonomiczne. Sfery miarodajne, wobec ujemnego bilansu handlowego, zainteresują się przemysłem silników w kraju, który winien mieć lepsze warunki rozwoju, hamowanego dotychczas masowym importem obcych silników.

RZECZY NIERUCHOME W PRZEDSIĘBIORSTWIE FABRYCZNEM.

W kwestji, w jakiej mierze części składowe przedsiębiorstwa fabrycznego mają być przy stosowaniu ustawy o opłatach stemplowych uważane za rzeczy nieruchome, należy trzymać się zasad następujących, ustalonych przez ministerstwo skarbu w „Dzienniku Urzędowym M. S." Nr. 16 z r. b.

Za rzeczy nieruchome uważa się w myśl art. 12 (ustępu ostatniego, punktu 1) ustawy o opłatach stemplowych, oprócz gruntu, wszelkie przedmioty, z gruntem złączone, a zatem w szczególności: budynki, mury, parkany, słupy wbite w ziemię, wszelkie urządzenia techniczne, związane fundamentami z ziemią, — bez względu na to, czy znajdują się w budynku czy poza nim — (jako to: zbiorniki, kotły, piece, kominy), dalej: bruki, tory kolejowe, rury wodociągowe lub gazowe, umieszczone w ziemi, urządzenia kanalizacyjne, tunele.

Przedmiot, który nie da się oddzielić od budynku bez uszkodzenia tego przedmiotu lub części budynku, w której on się mieści, jest — jako część składowa budynku — nieruchomością.

Maszyny, przymocowane do podłogi, ścian lub sufitu tylko zapomocą śrub, zalicza się do rzeczy ruchomych (L. D. V. 1288/6/28).

ULGI CELNE.

Na mocy rozporządzenia międzyministerjalnego z dn. 15 maja rb. (Dz. Ust. nr. 68, poz. 624) może być stosowane przy przywozie poniżej wyszczególnionych towarów, niewyrabianych w kraju, cło ulgowe, wynoszące 20% cła normalnego wzgl. maksymalnego. Są to następujące towary: izolatory niemontowane o wadze sztuki powyżej 2 kg, t. zw. „walczaki", t. j. zbiorniki pary i wody do kotłów wodnorurkowych, skrzynki sekcyjne kotłów wodnorurkowych, części kotłowe, osobno niewymienione: dna wygięte, siodła do kotłów sekcyjnych, nasady, zamykadła wszelkich typów, pokrywy wlazowe itp., izolatory elektryczne montowane.

Minister skarbu w porozumieniu z min. przemysłu i handlu orzeka, czy ulga celna będzie zastosowana.

Za towary, które na podstawie niniejszego rozporządzenia mogłyby skorzystać z ulg celnych, lecz które zostaną oclone w terminie od dnia wejścia w życie wspomnianego rozporządzenia, t. j. od 8 bm., do dnia 31 grudnia 1928 r. włącznie bez zastosowania ulg celnych, może być zwrócona różnica należności między cłem normalnem a ulgowem, o ile tożsamość towaru zostanie stwierdzona przy ocleniu i o ile ulga zostanie przyznana.

Powyższe rozporządzenie obowiązuje od dnia 8 lipca do dn. 31 grudnia 1928 roku.

NOWE WYDAWNICTWA

„Wynalazki i Odkrycia" wydały zeszyt lipcowy w fantastycznej szacie zewnętrznej, natomiast z bogatą treścią naukową i informacyjną, obejmującą 26 artykułów i sto ilustracyj.

Zwraca uwagę nowo wprowadzony dział zadań wynalazczych dla młodzieńczych konstruktorów i pierwszy konkurs na polskie wynalazki ogłoszony w trzech grupach.

„WIEPOFANA", Tow. Akc.

Fabryka maszyn i odlewnia, Poznań, Dąbrowskiego 81

Firma powyższa znana na całym terenie Polski zachodniej jako jedno z najkorzystniejszych źródeł zakupu; okazale wystąpiła w dziale obrabiarek, których kilka wystawiła na Targach.

Eksponaty jej podziwiane były przez sfery zainteresowane, a wyrób uznano jako bardzo solidny, w niczem nie ustępujący analogicznym wyrobom zagranicznym.

Firma wystawiła tokarki precyzyjne, szybkotnące, tokarki typu ciężkiego, wiertarki szybkobieżne i szlifierki, a jako nowość — gryzarki, zastosowane do gryzowania kół zębatych o zębach prostych, skośnych

i ślimakowych. To też stoisko to zwiedzali liczni fachowcy branży przetwórczej metalowej.

Dowiadujemy się, że firma dokonała wielkich tranzakcyj, gdyż sprzedała 22 tokarki typów lekkiego i ciężkiego, gryzarki i kilka wiertarek, zapoczątkowując cały szereg nowych tranzakcyj. Nie od rzeczy też będzie zaznaczyć, że m. in. również i fabryka samochodów „Stetysz" nabyła jedną tokarkę typu ciężkiego i jedną lekkiego, przyczem mają nastąpić jeszcze dalsze zamówienia. Jest to najlepszym dowodem na to, że wyroby firmy „Wiepofana" są pierwszorzędne.

? Skrzynka zapytań ?

z dziedziny porad fachowych i źródeł zakupów

UPRASZA SIĘ O PODANIE ADRESU:

Nr. 3977. fabryki, wyrabiającej motocykle ‚The Sumbean", lub zastępstwa w Polsce.

Nr. 3980. firmy, dostarczającej kolorowego żwiru (krzemicy), nadającej się do fabrykacji papy dachowej.

Nr. 3998. firmy, dostarczającej t. zw. „Hammerchlagefarbe".

Nr. 4000. firm, które dostarczają maszyny do wyrobienia palników karbidowych.

Nr. 4039. fabryki, która wyrabia niklowane rury dymowe dla piecyków łazienkowych.

Nr. 4041. firmy, dostarczającej sztance frykcyjne do odbijania łyżek aluminjowych oraz formy do odlewania.

Nr. 4045. firmy, dostarczającej rolki i szyny do szaf rozsuwanych.

Nr. 4046. fabryki, dostarczającej rolki na kulkach do fortepianów i wózków.

Nr. 4053. fabryk krajowych, budujących strugarki ręczne do obróbki metali.

Nr. 4057. firmy, dostarczającej magle domowe drewniane, trójwałkowe.

Nr. 4040. fabryki krajowej, dostarczającej druty niklowe dla elektrotechniki.

Nr. 4060. firmy, dostarczającej rysunki do wyrabiania zabawek blaszanych.

Nr. 4061. firmy, zakupującej zabawki blaszane.

Nr. 4063. firmy, która projektuje i urządza mechaniczne piekarnie wraz z wszelkiemi maszynami piekarskiemi.

Nr. 4065. firmy, dostarczającej maszyny do sztancowania (wyciskania papieru, tektury).

Nr. 4072. fabryki, wyrabiającej ocynowaną gazę drucianą.

Nr. 4077. firm, dostarczających do fortepianu druty stalowe różnej grubości.

Nr. 4078. firm, dostarczających dzwonki korytarzowe do kręcenia.

OD WYDAWNICTWA

Działalność naszego pisma w dziedzinie reklamowo-ogłoszeniowej znajdowała już nieraz ogólne uznanie sfer przemysłowych i kupieckich ze względu na **niezwykłą taniość** a zarazem skuteczność inseratów.

W tym kierunku czyniliśmy stałe wysiłki, aby **przez utrzymanie do ostatniej chwili jak najniższej taryfy ogłoszeniowej,** uprzystępnić szerokim warstwom zainteresowanych korzystanie z łamów naszych popularnych czasopism i aby dać im możność taniej i zdrowej gospodarczo reklamy.

Dowodzi tego najlepiej fakt, że **od blisko 4 lat utrzymujemy naszą taryfę ogłoszeniową na jednym i tym samym poziomie,** mimo, iż w międzyczasie wszelkie koszta wydawnicze i administracyjne **podrożały przeciętnie o 90—100 proc.**

Niestety, obecnie ze względu na ujemny wynik ostatniego roku obrachunkowego, byliśmy zmuszeni dla zapewnienia dalszej egzystencji naszych wydawnictw, **podnieść taryfę ogłoszeniową o 25—30 procent,** co zresztą stanowi **zaledwie czwartą część zwyżki naszych własnych kosztów wydawniczych.**

Mamy nadzieję, że Szanowni Inserenci, uznając lojalność obywatelską naszego stanowiska wobec rodzimego przemysłu i handlu, uznają również konieczność życiową, jaka nami w tym wypadku powodowała i zechcą nadal obdarzać nas swem zaufaniem i poparciem oraz szeroko korzystać z gościnnych kart naszych wydawnictw, będących najlepszem źródłem informacyjnem dla wszystkich sfer gospodarczych.

Wydawnictwo „Rynku Metalowego i Maszynowego",
Poznań, ulica Wielka 10.

6003

Kagańce druciane

dostarcza 5483a

R. NERLICH,

Bielsko, Śląsk.

Rury kamionkowe polewane
Płytki terakotowe
Płytki glazurowane 5437

poleca BIURO TECHNICZNE

Albert Karp, inżynier, Warszawa, Wilcza Nr. 54

Tel. 172-47 i 92-71. PP. odsprzedawcom znaczne rabaty

Fabryka Armatur — Odlewnia Metali

właśc. JAN ŻURAWICZ 6053

POZNAŃ, ul. Dąbrowskiego 83 - 85.

Wykonuje wszelką armaturę parową, gazową i wodną. Odlewy z miedzi, spiżu, mosiądzu, fosforbronzu, niklu, stalbronzu i wszelkie odlewy galanteryjne i t. p.
— Kosztorysy i porady techniczne bezpłatnie. —

Stalki

marki światowej „Volk-Diamant-Stahl' poleca ze składu oclone, po cenach hurtowych:
5559
Generalny przedstawiciel na Polskę:
Edmund NIKEL
ŁÓDŹ, Radwańska 59. Tel. 19-77.

BECZKI ŻELAZNE

malowane i ocynkowane od 100—620 ltr.
zawsze na składzie

TOW. DLA PRZEMYSŁU ROLNEGO

Tel. 247-54, 221-44 **WARSZAWA** Sewerynów nr. 3

Przedstawiciel na Wielkopolskę i Pomorze:
M. Paluch, Poznań, ul. Kantaka 6
Biuro Rolniczo-Handlowe.
4992

Uwaga! Rzecz bardzo pożyteczna!

„Poradnik Prawniczy"

(ADWOKAT LUDOWY)

ułoż. przez d-ra M. Buczmę-Czaplińskiego

Zbiór ustaw oraz pism administr., samorządów., karnych, cywilnych, wojskowych, podatkow., szkolnych itp. (wydanie najnowsze r. 1928.)

Ukazuje się obecnie 3 nakład (6-10 tyś.) tego cennego obszernego (529 stron) i niedrogiego zbiorku.

Cena wynosi zł 14.— + porto. Jest to cena oryginalna.

Wysyła za uprzedniem nadesłaniem gotówki wzgl. za zaliczeniem pocztowem.

Administracja „Rynku Met. i Maszynowego"
Poznań, ul. Wielka 10.

Poidełka, karmidełka

Jaja kamforowe, podkładowe. **Mączka** rybia, mięsna, **łuski** z ostryg, **wapień**, oraz wszelkie przybory hodowlane dla drobiu i żywego inwentarza — poleca:
Biuro Rolniczo — Techniczne 5568
inż. St. Nawakowski Sp. z o. o. w Warszawie, Kredytowa 4
Telefon 291-34. Prosimy żądać ofert i katalogów.

ZABAWKI

poleca 2565b

Wytwórnia Zabawek „Precyzja"
Inż. Bolesław Stan, Poznań
Sołacz-Podolska 2. tel. 3974.
Żądać ilustrowany cennik.

Fabryka Pralek i Wyrobów Blaszanych
„WASHINGTON"
WŁ. N. i Z. JAKUBOWICZ,
Zduńska-Wola, wojew. łódzkie, ul. Łaska 89.
Poleca: 5835
Pralki (tarki) w drzewnej oprawie. Drewniane, Blaszane i Metalowe przybory do gospodarstwa domowego.

Około 100 do 150 ctr.

starego papieru
i odpadków

jest do oddania. Uprasza się o oferty.

Drukarnia „KUPCA"
Poznań, ul. Wielka 10. Telef. 2277.

Nowoczesne podwozie półciężarowe „Ursus" typu „A."

Silnik — 4-cylindrowy, monoblok. Silnik, sprzęgło i skrzynka przekładniowa tworzą sztywną całość. Głowica cylindrów odejmowana. Tłoki żeliwne. Wał rozrządczy, magneto, prądnica i pompka wodna napędzane zapomocą kół zębatych śrubowych. Magneto wysokiego napięcia z nastawianym ręcznie punktem zapłonu. Gaśniec samoczynny, zasilany ekshaustorem. Chłodnica złożona z wymiennych elementów. Pompka wodna i wentylator. Smarowanie pod ciśnieniem. Wskaźnik poziomu oliwy.

Sprzęgło — pracujące na sucho, wielopłytkowe. Płytki z specjalnej stali sprężynowej, pokryte warstwą „Ferrodo".

Skrzynka przekładniowa — kulisowa o trzech wodzikach. Cztery szybkości naprzód oraz bieg wsteczny.

Hamulce — nożny, kompensacyjny, działający rozprężnie na bębny hamulcowe, osadzone na piastach tylnych kół oraz ręczny, działający na przekładnię.

Przekładnia — wał kardanowy, osadzony przegubowo, napędza zespół kół zębatych stożkowych i czołowych, redukujących szybkość. Siła popychająca zostaje przenoszona zapomocą półkuli oporowej.

Tylny most — składa się ze szczelnie zamkniętej stalowej pochwy, na której są osadzone piasty kół. Pochwa jest od tyłu zaopatrzona w pokrywę, służącą do wyjmowania zespołu przekładni i dyferencjału po uprzedniem wysunięciu półosi bez zdejmowania kół. Półosie przenoszą wyłącznie ruch obrotowy, dzięki czemu przekładnia i dyferencjał są odciążone.

Kierownica — nieodwracalna, ślimakowa.

Rama — z blachy stalowej tłoczonej, zwężona ku przodowi.

Zawieszenie — resory przednie półeliptyczne, tylne — płaskie, osadzone na panewkach poślizgowych.

Koła — tarczowe, odejmowane do opon 895 x 135 mm. (na żądanie do opon wzmocnionych o wymiarach calowych), tylne koła podwójne.

Zbiornik benzyny — pojemności około 85 l., osadzony pod siedzeniem kierownicy.

Podwozie półciężarowe „Ursus" typu „A", rozwijające szybkość do 60 km/godz., nadaje się szczególnie do samochodów transportowych 2—2 i pół t. — autobusów — karet hotelowych — furgonów pocztowych — ambulansów sanitarnych — wozów dla straży ogniowej — wozów do polewania i oczyszczania ulic i t. p.

Dane charakterystyczne podwozia „Ursus" typu „A".

Ilość cylindrów 4, średnica tłoka 85 mm., skok tłoka 120 mm., moc silnika 35 MK., rozstawienie osi 3,5, rozstawienie kół 1,5, długość całkowita 5,115 m., długość do karosowania 3,80 m. opony przednie pojedyńcze 895 x 135 mm., opony tylne podwójne, nośność 2—2 i pół t., ciężar własny — 1,6 t.

Mieszanki spirytusowo-benzynowe do napędu motorów w Czechosłowacji.

Mieszanki spirytusowo-benzynowo-benzolowe do napędu samochodów, które już od szeregu lat znajdują znaczne zastosowanie we Francji (t. zw. „Carburant-National"), w Niemczech („Reichskraftstoff", „Monopolin" i inne), i których próby zastosowania zostały zapoczątkowane, z pomyślnemi rezultatami, również i u nas, znajdują znaczny zbyt w Czechosłowacji.

T. zw. „Dynalkol" (mieszanka spirytusowo-benzolowa) w Czechosłowacji wykazuje znaczny rozwój konsumcji, jak wskazują dane następujące:

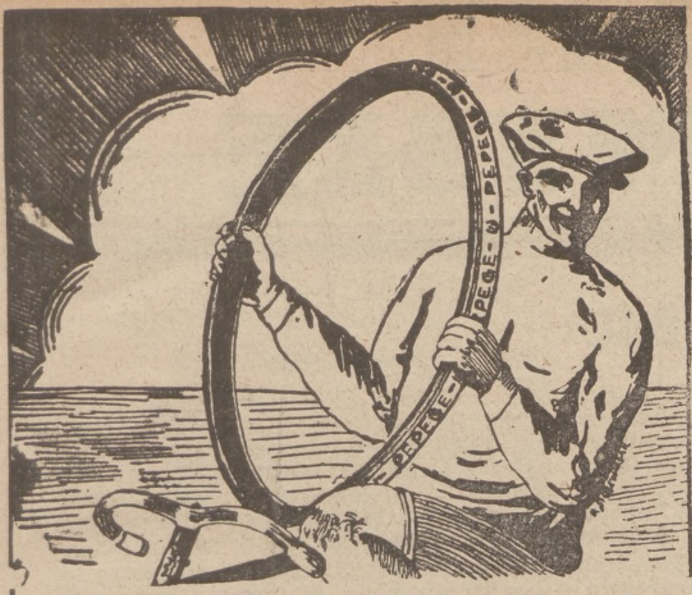
Rok 1927	Rok 1926	Różnice
52 454 hl.	38 722 hl.	+ 13 732

Zapotrzebowanie r. 1928 jest obliczone w wysokości ok. 53—54 tys. hl. Oczywiście wpływa to na zmniejszenie zapotrzebowania importowanej benzyny, a więc oddziałać może w przyszłości i na nasz eksport do Czechosłowacji.

Eksport benzyny (przeważnie benzyna surowa do rafinacji w rafinerjach czeskich) wynosił w roku 1927 — 43 231 t. (w r. 1926 — 43 429 t.).

W pierwszym kwartale r. b. wywieźliśmy do Czech benzyny:

Styczeń	2902 ton
Luty	2281 ton
Marzec	4943 ton

TANIE i TRWAŁE SĄ OPONY i DĘTKI DO ROWERÓW

KRAJOWEJ FABRYKI

»PEPEGE«

POLSKI PRZEMYSŁ GUMOWY T. A. w GRUDZIĄDZU

Kupiec polski winien dobremu wyrobowi krajowemu dać pierwszeństwo

5088 5982

ROWERY „VICTORIA" są pierwszorzędne i posiadają **sławę światową**

Dostawca:

PETERSEN & HELBIG

Danzig - Dominikswall 9.

6128

Motocykle „Freyler"

nowoczesna maszyna

KAŻDY ZACHWALA JĄ I JEST ZADOWOLONY.

— Proszę żądać prospektów. —

Generalne przedstawicielstwo na Polskę:

GUSTAW LEUKAUF

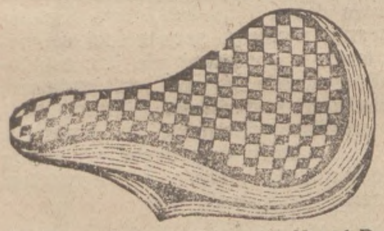
CIESZYN 6160 **Górna 17.**

Wytwórnia Deczek Rowerowych

A. Urbaniak

6100 **Wolsztyn**

Jedyna Wytwórnia Deczek na całą Polskę

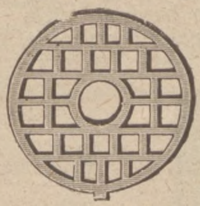
poleca deczki do rowerów czyli okrycia w rozmaitych gatunkach filcowych, skórzanych, pluszowych i t. p.

Wzór użytkowy zatw. przez Urząd Patent. za nr. 844 i nr. 1024.

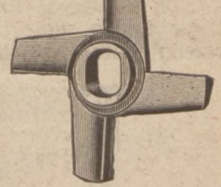
Naśladowanie będzie sądownie ścigane.

SICO - Specjalność!

Wszelkie noże i tarcze dla maszynek do siekania mięsa

ZIMMERMANN & Co.

Werkzeugfabrik G. m. b. H.

Lüttringhausen bei Remscheid.

Gegr. 1866.

Na żniwa dostarcza nadzwyczaj tanio

wolne od cła

Sisal-powrósła 350 i 450 m. bież. następnie powrósła do prasowanej słomy 500—600 m. bież. Konopie, linki konopne, powrósła z rapsu, liny druciane transmisyjne do młocarni.

KABELFABRIK

Mech. wytwórnia lin drucianych i konopnych G. m. b. H.

Gdańsk, Langgarten 109 - Tel. 24330.

6127

Oryginalne Ruhstrata

suwakowe instrumenty do badania oporu

Instrumenty miernicze

Tablice rozdzielcze dla doświadczeń.

Aparaty do badania piorunochronów

NOWOŚĆ!

Kieszonkowe aparaty do mierzenia izolacji

o napiętości 500 Volt. 6158

Gebr. Ruhstrat A. G.

Göttingen 30.

Motory ropne

Motor ropny znalazł w ostatnich latach szerokie zastosowanie, jak rzadko która maszyna silnikowa. Zawdzięcza on to swej pojedyńczej konstrukcji, umiarkowanej cenie oraz tej okoliczności, że mogą go obsługiwać również niefachowcy.

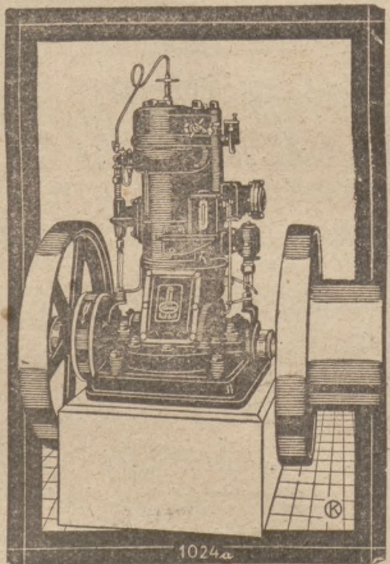
Nazwa jego pochodzi od środka zapędowego, ropy, który to produkt natury stał się dopiero w ostatnich dziesiątkach lat powszechnie znanym.

Pomijając wyjaśnienie jego własności z punktu widzenia technicznego i ekonomicznego, chcemy tu tylko pokrótce zaznaczyć, że ropę można wszędzie nabywać w dostatecznej ilości i po niskiej cenie, jest ona łatwą do transportu, nie sprawia trudności przy przechowywaniu, nie jest łatwo zapalną. Ze względu na wszystkie własności jest ona idealnem wprost paliwem. Konstruktorzy motorów stwierdzili ten fakt już dawno; najpierw w Anglji, gdzie budowa motorów ropnych zaczęła się już około roku 1890.

Budowa motorów ropnych wykazuje zupełnie wyraźnie 2 kierunki, zależnie od sposobu zapalenia materjału opałowego. W jednym wypadku temperatura powietrzą, znajdującego się w cylindrze, przez mocne uszczelnienie wzrasta tak wysoko, że powoduje zapalenie się paliwa. Ten rodzaj motorów ropnych wziął swą nazwę od niemieckiego inż. Rudolfa Diesla, który na tem polu torował drogę motorami Diesela.

Samo zapalenie się ropy może również nastąpić na całej powierzchni pokrywy cylindrowej, która, nieobjęta chłodzeniem, podlega dostatecznemu ogrzaniu. Tak działa motor z głowicą żarową, wynaleziony przez Anglika Herberta Akroyd-Stuart.

Z tych głównych kategoryj rozwinęło się bardzo wiele gatunków takich motorów. Stosownie do myśli Diesela o stworzeniu motoru możliwie ekonomicznego, konstruktorzy tego kierunku szczególny cel widzą w ekonomji paliwa, co tylko wtedy może być osiągnięte, jeżeli motory będą ciężkie, drogie i skomplikowane. Jest to ujemna strona motorów Diesela, znana dobrze konstruktorom, którzy przeto dążą do tego, by konstrukcję możliwie uprościć. Wprowadzają więc inowacje, z których jedna znana jest jako motor Diesla bezkompresorowy.

Jednocylindrowy motor „Climax" na ropę. 40 K. M. — n = 350.

W bardzo wielu wypadkach chodzi jednakże nie tyle o osiągnięcie szczególnej ekonomji paliwa, ile o to, by stworzyć motor prosty i tani, który przy nieco większem zapotrzebowaniu paliwa wykazałby mniejsze koszty nabycia i tańszą obsługę. To doprowadziło do konstrukcji maszyn zapędowych, oznaczanych poprostu jako motory ropne, albo fałszywie, ale powszechnie, określane jako motory pół-Diesela.

Motor ropny jest prawie zawsze motorem dwutaktowym, (dwusuwnym) o działaniu prostem, przyczem paliwo doprowadza się tylko z jednej strony tłoku. Przez „takt" określamy drogę tłoku z jednego martwego punktu do drugiego, co odpawiada połowie obrotu wału korbowego. Motory zaś dwutaktowe dokonywują jedną całkowitą termiczną drogę w 2 taktach, a więc w 1 całym obrocie wału karbowego.

Pierwszy takt: mieszanina powietrza i paliwa zapala się w górnem położeniu tłoku. Tłok przesuwa się ku dołowi. Wytworzona w ten sposób praca zostaje przeniesiona na wał korbowy.

Drugi takt: przez wzięcie w cylindrze tłok, przesuwający się ku górze wciąga powietrze do spaliska. Tuż przed górnym martwym punktem dochodzi znowu paliwo i powtarza się przebieg wyżej wspomniany.

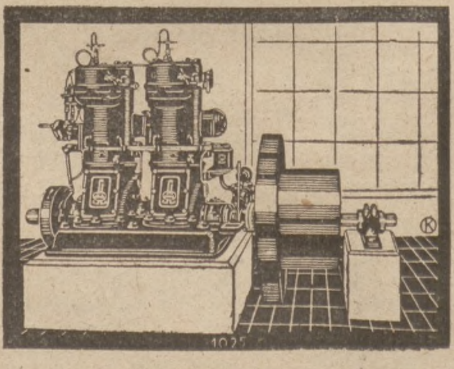
Części motoru, wystawione na działanie gazów spalinowych, chłodzi się wodą. Zakręcanie odbywa się przy motorach o mniejszej wydajności ręcznie, przy większych typach przez nacisk powietrza. Jako materjał zapędowy służą prócz ropy również inne mniej wartościowe oleje ciężkie, jak olej gazowy, olej niebieski (kijanol), olej parafinowy, parafina płynna i t. d.

Motory ropne w mniejszych i średnich wielkościach znajdują częstokroć zastosowanie jako maszyny zapędowe w rolnictwie, rzemiośle, przemyśle i żegludze.

Popularność swą zawdzięczają temu, że przewyższają gatunki silników, co zobaczymy z następującego porównania:

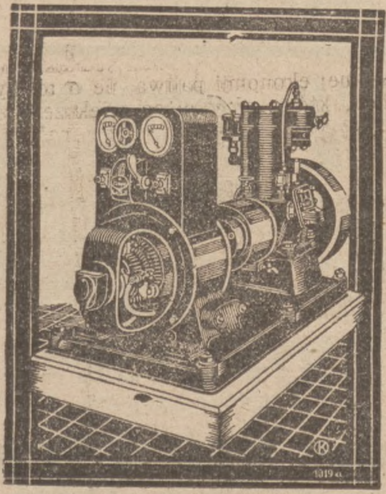
Motory benzynowe pracują drogą i bardzo łatwo zapalną benzyną, której przechowywanie wymaga szczególnej ostrożności. Ropa natomiast jest tania, a ponieważ nie jest tak łatwopalną, przeto też przechowywanie jej nie jest związane z niedogodnemi nieraz przepisami ostrożności. Motor benzynowy obfituje w różne wrażliwe składniki, np. przewód, gaźnik, magnes zapałowy i t. d., które częstokroć powodują niedomagania. Natomiast konstrukcja motoru ropnego jest stosunkowo bardzo uproszczona i najpewniejsza.

Motory gazowe są droższe i wymagają o wiele więcej miejsca, niż motory ropne. Znajdują też stosunkowo rzadkie zastosowanie i to tylko w tych wypadkach, gdzie mamy do czynienia z paliwem, nadającem się do zgazowania.

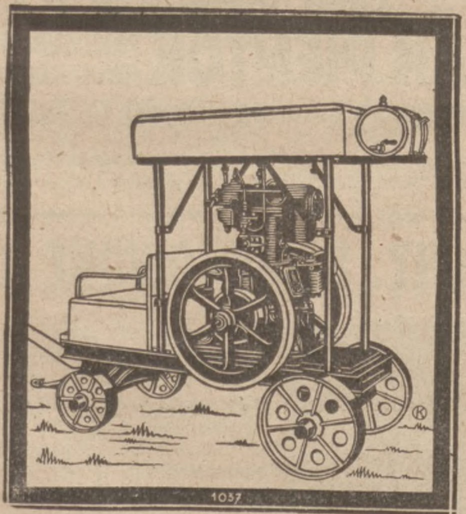
Dwucylindrowy motor „Climax" na ropę. 100 K. M. — n = 350.

Wobec motorów elektrycznych posiada motor ropny tę wyższość, że nie jest zależny od prądu, dostarczonego przez elektrownię, i od polityki ceny prądu. Motor ropny wytrzymuje również doskonale konkurencję z silnikiem parowym, ponieważ jest znacznie tańszy w zakupie. Kotły odpadają, a tem samem nie wchodzą w rachubę złączone z tem niebezpieczeństwa, jakoteż dosyć poważne rozmaite koszty. Materjał zapędowy może być przechowywany czysto, pojedyń-

Mała instalacja świetlna „Climax" (zimny starter) 3 K. W.

czo, tanio i bezpiecznie. Wagony węglowe, węglownie i transport popiołu i wszystkie związane z tem kłopoty odpadają. Nie potrzeba również długiego czasu na ogrzanie. Wartość materjału opałowego bywa wyzyskana daleko lepiej i niezależnie od sprawności i uwagi obsługi. W zakresie żeglugi bardzo wielkie znaczenie posiada w czasie postojów to, że zbytecznem staje się paliwo. Materjał opałowy można łatwo i szybko załadować na okręt, co wobec możliwości oszczędzenia miejsca i wagi przy przechowywaniu pociąga za sobą zysk na czasie i ładowności, a więc lepsze wyzyskanie okrętu. Te okoliczności wpływają również na zakres zastosowania statków motorowych, których ciągły przyrost przez te i szereg dalszych dogodności łatwo da się wytłumaczyć.

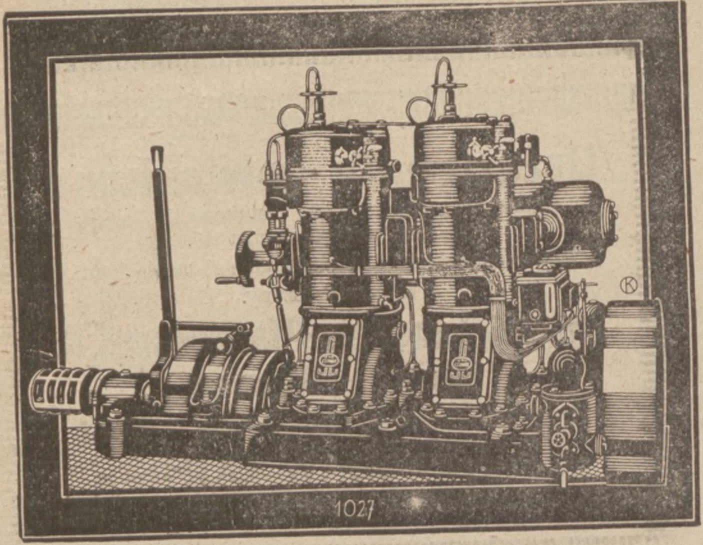

Motor lokomobilowy 1 cyl. 16 KM. = 420.

W przeciwieństwie do motorów Diesela wymaga motor ropny tylko przy nieco większem zapotrzebowaniu paliwa znacznie mniejszych kosztów nabycia, co umożliwia szybszą amortyzację i korzystniejszą odpłatność ogólną. Motory ropne są daleko prostsze od motorów Diesela. Obsługa ich nie wymaga przeto żadnych sił wyszkolonych, a koszty utrzymania są bardzo nikłe. Motory ropne przy ciśnieniu i temperaturze niższej, aniżeli motory Diesela, nie wywołują żadnych trudności przy uszczelnieniu. Wysoką równomierność biegu można osiągnąć masą rozpędową mniejszej wagi. Zysk na wadze wobec motorów Diesela jest wielkim sukcesem w żegludze, ponieważ powoduje znaczny zysk ładowności. Motor ropny 2-taktowy, pomijając argumenty, wynikające z poprzednich wywodów, zyskuje w dzisiejszych warunkach gospodarczych jeszcze jedno szczególne znaczenie, przez brak kapitału, panujący na wszystkich prawie rynkach. Celem rozstrzygnięcia kwestji siły, każdy przedsiębiorca lub jego do-

radca musi w poszczególnych wypadkach zostawić odpowiednie obliczenie, które obejmuje jednak nietylko zapotrzebowanie paliwa, lecz wszelkie inne czynniki.

Oto niektóre z nich: oprocentowanie i amortyzacja kapitału zakładowego niezbędnego do nabycia motoru wraz z przynależnościami i inwestycyj budowlanych, koszty utrzymania i obsługi, zapotrzebowanie paliwa i smary. Liczne tego rodzaju, na podstawie konkretnych danych z praktyki wyjęte, obrachunki odpłatności dowiodły, że w większej części wypadków motor ropny 2-taktowy jest siłą zapędową najbardziej celową. Wspomniany brak kapitału wzmaga liczbę tych wypadków nadzwyczajnie, gdyż przy samo przez się utrudnionem nabyciu kapitału absolutna wysokość inwestycyj, które mają być podjęte, występuje jako czynnik rozstrzygający. Dlatego też ze względu na mniejsze koszty założenia przedsiębiorstwo przemysłowe, rzemieślnicze, rolnicze, czy żeglarskie da pierwszeństwo motorowi ropnemu 2-taktowemu wobec drogiej maszyny zapędowej nawet wte-

Ropne urządzenie motorowe „Climax".

dy, jeżeli wspomniane obliczenie odpłatności wykaże, że przez to nie osiągnie się żadnych nadzwyczajnych oszczędności, ponieważ zakładanie motorów z bardzo małemi kosztami jest jeszcze kwestją.

Motory ropne 2-taktowe, które tak z technicznego jak i handlowego punktu widzenia zdołają na rynkach światowych oprzeć się wszelkiej konkurencji, dostarcza przemysł austrjacki.

W szczególności znalazły szerokie zastosowanie motory ropne „Climax", które bywają dostarczane dla rolnictwa, rzemiosła, przemysłu i żeglugi od 6 KM począwszy. Puszczanie motorów ropnych „Climax" w ruch odbywa się poprostu w ten sposób, że do spaleniska wkłada się rozżarzony sztyfcik, poczem motor puszcza się natychmiast w ruch i obciąża. Odpada przytem manipulacja z otwartym płomieniem, bardzo niebezpieczna przy zapalaniu zapomocą lampy, w przeciwieństwie do motorów ropnych innego fabrykatu.

To ulepszenie konstrukcji, które sprawiło, że motor taki jest zawsze gotowy do użytku, przyczyniło się niezmiernie do rozpowszechnienia tego rodzaju motorów. Właśnie tam, gdzie chodzi o możliwie łatwą i lekką do obsługiwania maszynę zapędową, a więc szczególnie tam, gdzie niema, albo nie może być obsługi wyszkolonej i drogiej, używa się chętnie coraz więcej motorów ropnych „Climax".

W jaki sposób zaopatruje się części metalowe w odpowiednie napisy?

Wiemy jak często w handlach, warsztatach itp. zachodzi potrzeba zaopatrzenia części metalowych w odpowiednie napisy orjentacyjne. Poniżej podajemy też praktyczny sposób przeprowadzenia tej czynności.

Otóż dany przedmiot metalowy pokrywa się masą sporządzoną ze 100 gr. sproszkowanego asfaltu, 5 gr. wosku ziemnego i 100 gr. terpentyny. Gdy masa nałożona na przedmiot przeschnie, rysuje się szpilką lub cienkim gwoździem odpowiedni napis w masie pokrywającej dany przedmiot i wytrawia następnie przez przeciąg 5 minut te miejsca odkryte mieszaniną z 5 cz. kwasu azotowego i 1 cz. kw. solnego z odrobiną soli kuchennej. Masę pokrywającą przedmiot metalowy usuwa się po wytrawieniu naftą.

DZIAŁ MASZYN ROLNICZYCH

Pokaz maszyn rolniczych i orki motorowej
na Saskiej Kępie

Powrót do przedwojennych „wystaw czerwcowych". — Kto i co wystawiał? — Demonstracja orki traktorami „Deering" i „Grossbulldog". — Wielkie zainteresowanie rolników pokazem.

Centralne Towarzystwo Rolnicze powzięło świetną myśl wznowienia w roku bieżącym tradycyjnych, przedwojennych wystaw czerwcowych przez zorganizowanie, z okazji zjazdu hodowlanego w Warszawie w dniu 23 czerwca r. b., pokazu orki motorowej i okolicznościowej wystawy maszyn rolniczych na Saskiej Kępie.

Wielkie zainteresowanie, jakiem się cieszyła ta nieoczekiwana dla zjazdowiczów atrakcja, jest najlepszym dowodem, jak dalece koniecznem jest urządzanie tego rodzaju perjodycznych przeglądów, zwłaszcza w okresie poprzedzającym zbiory. W tym właśnie czasie u większości rolników dojrzewają zazwyczaj plany dalszych inwestycyj w zakresie maszyn rolniczych.

Wnioskując z liczby wystawców, pokaz tegoroczny musiał być naprędce zorganizowany, gdyż zauważyliśmy nieobecność wielu firm, które widocznie, bądź nie zdążyły się do niego przygotować, bądź też miały wątpliwości co do powodzenia tej imprezy. Natomiast były reprezentowane mocne, sprężyste firmy miejscowe: Bronikowski, Grodzki i Wasilewski, Sp. Akc. H. Mühsam, Sp. Akc. i Warszawski Syndykat Rolniczy, Sp. Akc.

Pierwsza z nich wystąpiła z bogatą kolekcją maszyn, z których przedewszystkiem rzucały się w oczy: dobór różnorodnych narzędzi do uprawy roli od ręcznych „Norcrossów", „Platne'ów" do konnych wielorzędowych wypielaczy Siederslebena oraz maszyna do czyszczenia nasion „Petkus", uruchomiona 4-konnym motorkiem amer. „Wite".

Na stoisku f-my H. Mühsam we Włocławku, Oddział w Warszawie, oglądaliśmy wyroby znanych fabryk H. Lanz, Tow. Akc. i Br. Eberhardt, jako to: motorową młocarnię typu „Kosmos" oraz znakomite traktory na ropę Lanza „Grossbulldog", odznaczające się, jak informowali o tem posiadacze tych maszyn, nadzwyczajną prostotą w obsłudze, taniością i niezawodnością w eksploatacji, przy znacznej wydajności. Słynne narzędzia doczepne do traktorów wyrobu Eberhardta — pługi „Kastor", „Pollux" oraz brony talerzowe uzupełniały całość i zwracały ogólne zainteresowanie z powodu dokładności w pracy, solidności budowy i należytego dostosowania do naszych warunków glebowych. Z licznie eksponowanych przez Syndykat Warszawski objektów budziły zainteresowanie ogółu wyroby największej fabryki krajowej „Unia" w Grudziądzu, zwłaszcza demonstrowany w pracy i bardzo aktualny dziś w sferach rolniczych „Kret" — głębosz, kopaczka do ziemniaków, siewnik rzędowy; pozatem dwutaktowy motor Perkuna oraz garnitur młocarniany Cegielskiego w ruchu ożywiały promienne nadzieje rolników doczekania się może lepszej, aniżeli przewidują, kampanji tegorocznej. Z zagranicznych wyrobów figurowała doskonała młocarnia Marschalla oraz amerykańska żniwiarka-wiązałka i traktory „Deering" z pługami J. H. C.

Podczas wystawy demonstrowana była obok terenu wystawowego orka traktorami „Deering" i „Grossbulldog". Wypada zaznaczyć, że ze wszystkich reprezentowanych w Polsce traktorów faktycznie tylko te dwie marki mogą poważnie wchodzić w rachubę dla naszych rolników. Obserwując orkę rywalizujących marek widzieliśmy traktor Deeringa w pracy z pługiem 2-skibowym z zastosowaniem pogłębiaczy „Unia", oraz 4-skibowym pługiem, wykonującym orkę do głębokości 7—8". Dokładność orki pługiem J. H. C. ze względu na kształt odkładni była mniejsza aniżeli pługów Eberhardta, ciągnionych traktorami „Grossbulldog". Powierzchnia zorana pługami Eberhardta miała wygląd idealny przez jednolite, równomierne odłożenie skiby — czy to pracował pług

3-skibowy na 8", czy też 2-skibowy na 12" głęboko.

Praca traktorów odbywała się na glebie ciężkiej, stawiającej pługom znaczny opór. Obydwie maszyny godnie współzawodniczyły o tytuł pierwszeństwa. Na rzecz „Grossbulldoga" przemawiały mniejsze wymagania w zakresie fachowej obsługi, co nie jest bez znaczenia dla naszych gospodarstw, odczuwających brak sumiennych i kwalifikowanych mechaników — i o wiele tańsze paliwo (ropa zamiast nafty).

Obecność na pokazie znacznej ilości ziemian i rolników, interesujących się postępami w dziedzinie produkcji maszyn rolniczych, jak również licznego grona specjalistów maszynowców, była najlepszym wyrazem wdzięczności głównemu organizatorowi tej wystawy prof. Biedrzyckiemu, który mimo niedawnego powrotu do zdrowia przez cały dzień czynił honory gospodarza, udzielając odwiedzającym wszelkich informacyj.

Dwa nowe typy wykoparek ziemniaków

W obecnym, wysoko pod względem technicznym rozwiniętym, okresie starają ludzie każdą gałąź produkcji ręcznej zastąpić pracą mechaniczną, maszynową.

Dziś można spotkać w każdem, nawet małem, gospodarstwie dużo maszyn rolniczych. Do tych rozpowszechnionych a pożytecznych maszyn rolniczych należy również ziemniaczarka. Najwięcej rozpowszechnionym systemem ziemniaczarek jest maszyna z prostopadle ustawionym urządzeniem do wykopywania. W krótkości podamy tu opis dwu kopaczy ziemniaków, jednego lżejszej konstrukcji, drugiego cięższej.

Kartofle wydobywa się lemieszem, który można nastawiać zarówno co do głębokości, jak i pochylenia. Wyrzucanie kartofli z ziemi, którą lemiesz pruje, uskuteczniają widły koła wyrzutowego, prostopadle ustawionego poza lemieszem. Koło wyrzutowe obraca się dzięki odpowiedniej transmisji z kołami stożkowatemi, na których spoczywa cały ciężar maszyny. W piastach kół znajdują się sprzęgła wchwytowe, które umożliwiają działanie koła wyrzutowego tylko podczas ruchu maszyny ku przodowi. Podczas jazdy na drogach można działanie wykoparki ziemniaków zupełnie wyłączyć. Dzwona kół są zrobione z żelaza kątówkowego, piasty z lanego a szprychy z żelaza krągłego.

Lżejszy typ maszyny nie posiada dwóch kół przednich. Maszyna spoczywa na dwóch kołach wielkich oraz na mniejszem kółku podpórkowem. Mniejsze kółko, które jest przestawialne, reguluje głębokość wrzynania się lemiesza. Z koła wyrzutowego zrobionego z lanego żelaza wystaje w formie promieni ośm dwuzębowych wideł z żelaza prętowego.

Do maszyny tej potrzeba jednego konia; jest ona zatem przeznaczona do mniejszych gospodarstw rolnych. Ciężar jej wynosi około 160 kg.

Typ maszyny cięższej zaopatrzony jest jeszcze oprócz dwóch wielkich kół w dwa mniejsze przednie koła z dyszlem. Z piasta koła wyrzutowego zrobionego w formie bębenka wystaje ośm trójzębowych wideł. Ta maszyna jest cięższa, bo waży 300 kg. Do zaprzęgu potrzeba 2 konie.

Zet.

Z ŻYCIA PLACÓWEK
PRZEMYSŁOWO-HANDLOWYCH

S. A. „BRZESKIAUTO" W POZNANIU.

Zwyczajne walne zebranie akcjonarjuszów odbyło się dnia 4 lipca r. b. pod przewodnictwem prezesa Rady Nadzorczej dr. Jana Sławskiego. Z przedłożonego sprawozdania zarządu za rok gospodarczy 1927 wynika, że rok 1927 przyniósł we wszystkich działach przedsiębiorstwa korzystne wyniki. Świadczy o tem najlepiej wykazany zysk w kwocie 284 544,02 zł. Wyroby fabryk zagranicznych, których przedstawicielstwa Sp. posiada, cieszyły się dużem wzięciem. Dział budowy karoseryj również pracował dodatnio, uniezależniając Spółkę od konieczności sprowadzania zagranicznych kompletnych samochodów do Polski. Bilans w rach. zysków i strat na dzień 31 grudnia 1927, zamykający się po obu stronach sumą 1 650 412,55 zł + poz. gwarancje 71 947,00 zł, przyjęto jednogłośnie i udzielono absolutorjum zarządowi i Radzie Nadzorczej. Z czystego zysku przeznaczono 6 proc. na dywidendę, resztę przeznaczono częściowo na podwyższenie kapitału akcyjnego. Zgodnie z rozporządzeniem Prez. Rzplitej z dnia 22 marca 1928 r. dokonała Spółka przerachowania nieruchomości i ruchomości, uzyskując dalsze 56 proc. na fundusz podwyższenia kapitału akcyjnego. Bilans brutto, przerachowany per 1 lipiec 1928, zamyka się sumą 1 781 429,13 zł i wykazuje, że kapitał akcyjny został podniesiony o 100 proc., a ogółem z rezerwami wynosi obecnie 1 000 000 zł. Ustępującą Radę Nadzorczą wybrano ponownie. W skład jej wchodzą pp.: dr. Jan Sławski, dr. Tad. Smoluchowski, Zygmunt Stabrowski, Leon Szczepanowski i inż. Feliks Winnicki. Zarząd tworzy p. St. Brzeski.

„STĄPORKÓW" TOWARZYSTWO AKCYJNE ZAKŁADÓW GÓRNICZO-HUTNICZYCH I FABRYK.

W dniu 26 czerwca r. b. odbyło się w Warszawie Zwyczajne Walne Zgromadzenie akcjonarjuszów w celu zatwierdzenia Sprawozdania Zarządu Tow. Akc. Zakł. Górn.-Hutn. i Fabryk „Stąporków" za XVI okres działalności Tow., t. j. za rok 1927.

Przewodniczył obradom, powołany przez aklamację czł. Zarządu Jan Lilpop (junior).

Reasumując sprawozdanie Zarządu, widzimy, że przez cały okres sprawozdawczy były czynne wszystkie działy produkcyjne.

Walne Zgromadzenie przyjęło jednomyślnie bilans wraz z rachunkiem Strat i Zysków i udzieliło absolutorjum Zarządowi Tow. Z zysku złotych 138 580,63 odpisano na kapitał amortyzacyjny zł 132 559,30, pozostałości zaś zł 6 021,33 przeniesiono na R-k Strat i Zysków 1928 r.

Po przeprowadzonych wyborach Zarząd stanowią pp.: Prezes Jan Lilpop senior, Mieczysław Hofman, Jerzy Komorowski, Stanisław Kosiewicz, Jan Llipop junior, Jerzy Lipowski i Stanisław Świderski.

Komisję Rewizyjną pp.: Ludwik Lilpop, Stefan Lilpop, Tadeusz Lilpop, Kazimierz Pichelski i dr. Edmund Schayer.

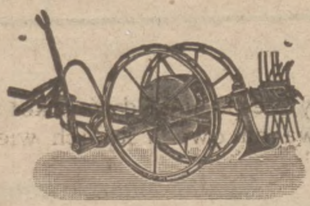
ANDRZEJ JURKIEWICZ, PIERWSZA WIELKOPOLSKA WYTWÓRNIA TOREBEK DO ROWERÓW, LESZNO, ULICA WIELKOPOLNA 15.

Niejednokrotnie już na łamach pisma naszego zwracaliśmy Szanownym Czytelnikom uwagę na powyższą, pod każdym względem cieszącą się dobrą opinją firmę. Wyrabia ona torebki do rowerów męskich i damskich z prawdziwej skóry „Orange" w kolorze jasnożółtym i czekoladowym. Ceny fabrykatów są nadzwyczaj przystępne.

Pierwszorzędną jakość oraz niskie ceny towaru osiągnął p. A. Jurkiewicz dlatego, iż nie wahał się ponieść znacznych wkładów do przedsiębiorstwa, by wykonać towar możliwie na sposób racjonalny, solidny według najnowszej metody. Zakłady tej firmy są bowiem zaopatrzone w najnowszą maszynerję z zapędem elektrycznym, według najnowszej wiedzy i techniki — stosownie do wzorów zagranicznych, zwłaszcza zaś niemieckich, które przodują szczególnie w tym dziale produkcji. Obok torebek do rowerów wyrabia firma również manszety do pomp rowerowych oraz siatki do rowerów damskich w trzech gatunkach i różnych kolorach.

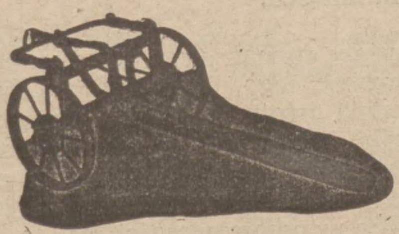
Przedsiębiorstwo powyższe swoją solidarnością fachową wybija się też na pierwsze miejsce z pośród wielu innych tego rodzaju przedsiębiorstw, i nie wątpimy, że nadal cieszyć się będzie szerokiem poparciem kół zainteresowanych.

Wyrabiamy masowo jako specjalność:

kopaczki „Gwiazda B”

do kopania ziemniaków bezsprzecznie najpraktyczniejsze z wszelkich istniejących kopaczek

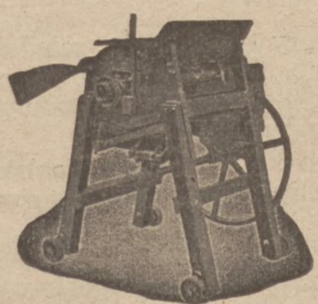
przodki „Naprzód”

do żniwiarek, całe z żelaza kutego, o wysokich kołach biegowych

młocarnie cepowe „Ideał”

na łożach kulkowych z hamulcem bębnowym, nadające się znakomicie dla średnich i mniejszych gospodarstw.

Prosimy zażądać ofert

BRACIA MAŁAK

fabryka maszyn i odlewnia żelaza

Telegr.: Bramafa. **ŻNIN (Wkp.)** Telefon nr. 30.

5250

Głogowski & Syn

właśc.: Inż. Leon Czarliński

FABRYKI MASZYN

Inowrocław Telefon nr. 35 | **Brodnica** (Pomorze) Telefon nr. 20

Maszyny rolnicze

Naprawy lokomobil, młocarń i motorów spalinowych

Pługi motorowe

5692

LEON CZARLIŃSKI

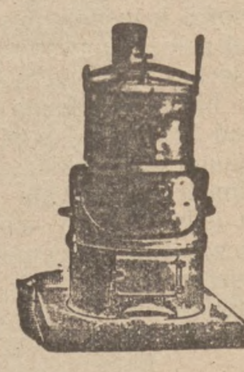
Składy Maszyn Rolniczych

Poznań, ul. Fr. Ratajczaka 14

Telefon nr. 3069

5702 t

Wyrabiam masowo!

PARNIKI

do kartofli oryginalne „AGRA”
Taczki całożelazne
Aparaty do rżnięcia słomy
Śrutowniki do śrutowania zboża na kamieniach.

Ryszard Liska

5907 **WĄGRÓWIEC**

FABRYKA MASZYN I KOTLARNIA

„IDEAŁ“

nóż do krajania słomy na ściółkę

tani — praktyczny — trwały

Jedyni producenci 3641

Centrala Pługów Parowych T. z o.p. Fabryka Maszyn

Poznań, Piotra Wawrzyniaka 28-30 Tel. 69-50 — 61-17

Przywóz cementu do Brazylji

Stały wzrost przywozu. — Rozwój rodzimego przemysłu brazylijskiego. — Udział poszczególnych państw w eksporcie. — Polska stoi na szóstem miejscu.

W ciągu ostatnich pięciu lat obserwujemy stały znaczny wzrost przywozu cementu do Brazylji. Mianowicie przywieziono:

w 1923 r — 223 404 ton
w 1924 r. — 317.152 „
w 1925 r. — 336.474 „
w 1926 r — 393.322 „
w 1927 r — 441 992 „

Cyfry przywozu z r. 1927 są na poziomie z r. 1913, kiedy importowano maksymalnie dotychczas jeszcze nienotowaną ilość 465.000 ton. Z wyżej przytoczonych cyfr importu widać, że konsumcja cementu stale w Brazylji wzrasta, tembardziej, że wielka brazylijska cementownia „Perus" z San Paulo pracowała w roku ostatnim bez przerwy, produkując ogółem około 100.000 ton cementu. Fabryka ta, założona przy pomocy kapitałów kanadyjskich, posiada wszelkie najbardziej nowoczesne urządzenia techniczne. Gatunkowo cement brazylijski jest dobry, zarzucają mu jedynie zbyt wielką ilość związków magnezowych. Na niektórych linjach kolejowych cement z fabryki „Perus" korzysta ze specjalnych uprzywilejowanych taryf.

Istnieje pozatem jeszcze fabryka cementu Monte Libano a Cachoeiro de Itapirim, chwilowo zresztą nieczynna z powodu trudności transportowych. Przeprowadzane są badania nad założeniem nowych cementowni w stanie Minas Geraes, przyczem kapitaliści niemieccy i angielscy bliżej interesują się tą sprawą. Ze swej strony rząd brazylijski popiera bardzo energicznie wszelkie zamierzenia, skierowane w kierunku rozwoju rodzimego przemysłu cementowego. Łączy się z tem z jednej strony wprowadzanie opłat i podatków, stosowane do cementu importowanego, z drugiej zaś strony zwalnianie od wszelkich ceł i opłat maszyn, surowców i t. p., sprowadzanych na potrzeby krajowego przemysłu cementowego.

Jak już wyżej zaznaczono, całkowity import cementu do Brazylji w roku 1927 wyniósł 441.992 ton. Według statystyki brazylijskiej następujące państwa partycypowały w tym imporcie:

Niemcy	114.814	ton
Belgja	86 784	„
Danja	69 866	„
Anglja	56.278	„
Szwecja	47.239	„
Gdańsk	39.755	„
Holandja	9 989	„
Norwegja	4 446	„
Kanada	3 740	„
Francja	3 216	„
Włochy	2 281	„
Stany Zjednoczone	2.471	„
Inne kraje	1 113	„
Razem	411 992	„

Cyfry powyższe rozpatrywać należy z pewnem zastrzeżeniem wobec tego, że statystyka brazylijska nie uwzględnia istotnego pochodzenia towaru („origine"), a tylko kraj, skąd dany towar został do Brazylji wysłany (provenance), skutkiem powyższego cyfry, odnoszące się do importu z Holandji, są fałszywe, gdyż w rzeczywistości jest to cement niemiecki, kierowany za pośrednictwem portów holenderskich.

Cement polski, który od kilku lat zaledwie, jednak bardzo skutecznie, zaczyna opanowywać rynek brazylijski, sklasyfikowany jest w powyższem zestawieniu jako cement gdański.

Porównując statystykę brazylijską i polską, obserwujemy pewne odchylenie na naszą korzyść w cyfrach brazylijskich, mianowicie wynika, że z Gdańska, jak już wyżej zaznaczono, sprowadzono 39.755 ton, natomiast z Polski wyeksportowano do Brazylji 37.492 ton.

Wśród państw europejskich, eksportujących do Brazylji, pierwsze miejsce zajmują Niemcy, dostarczając 28% ogólnego przywozu cementu. W porównaniu jednak z poprzedniemi latami dominujące stanowisko Niemiec uległo zmniejszeniu, gdyż w roku 1925 import cementu niemieckiego wynosił 40% ogólnego importu.

Z pozostałych państw Belgja wysuwa się na czoło dostawców cementu. Rok 1927 jest rekordowym, jeśli weźmiemy pod uwagę, że w r. 1913 przywóz z Belgji wynosił 60.000 ton. Przemysł belgijski uskarża się na wysokie koszty frachtu morskiego z Antwerpji do Rio de Janeiro, które wynoszą sh. 17/6. Celem uzyskania obniżenia ceny, przemysłowcy belgijscy czynią próby z zastosowaniem do opakowania worków papierowych. Przy odpowiednio umiejętnej obsłudze podczas za- i wyładowania rezultaty z zastosowaniem worków papierowych są zupełnie zadowalające.

Również i cement angielski, wysyłany przez „Cement Marketing Co" (organizacja sprzedaży cementowni angielskich), transportowany jest w workach papierowych.

Import cementu duńskiego zmniejsza się powoli, mianowicie:

w r. 1923	stanowił	27%	całego importu
w r. 1924	„	26%	„ „
w r 1927	„	15,8%	„ „

Cement angielski, mimo swej wysokiej ceny, poszukiwany jest i nabywany chętnie na rynku brazylijskim. Główną zaletą produktu angielskiego jest stała i niezmierna jakość.

Znacznemu zmniejszeniu uległ import cementu norweskiego. W r. 1924 wynosił on 7% ogólnego przywozu, zaś w roku ostatnim zaledwie 1%. Obecnie przemysł norweski czyni usilne starania w kierunku zdobycia utraconego stanowiska.

Cła wwozowe na cement wynoszą 20 reis za 1 kg netto, przyczem 60% cła płaci się w reisach papierowych, 40% cła płaci się w reisach złotych.

1 milreis złoty odpowiada 4 $ 566 milreisom papierowym. Opłata portowa wynosi 2% w złocie, przyczem pobiera się ją od „wartości oficjalnej" towaru. Wartość tę uzyskuje się przez pomnożenie przez 100 i podzielenie przez „Razao", sumy cła wwozowego. W danym wypadku t. zw. „Razao" wynosi dla cementu 30.

Pozatem istnieją opłaty statystyczne, w wysokości 30 reisów papierowych od beczki.

Pomyślna konjunktura na rynku dykt

Otwarcie nowych fabryk. — Konsumcja wewnętrzna wynosi 20%. — Resztę wywozi się, głównie do Anglji. — Masowy eksport olszyny do Niemiec. — Konieczność podniesienia cła wywozowego od olszyny.

W ostatnim czasie zaobserwować się dała na rynku dykt nader pomyślna konjunktura, dzięki której cały szereg fabryk mógł w wielu miejscowościach zakontraktować produkcję na najbliższe miesiące. Objaw to w wysokim stopniu pocieszający, gdyż eksport dykt może przynieść naszemu Państwu b. znaczne korzyści, które w pewnej mierze przyczynić się mogą do aktywizacji naszego bilansu handlowego. Należy tylko postępować racjonalnie i ekonomicznie, a nie tak chaotycznie, jak to dotychczas się dzieje.

Na szczęście, są już pewne widoki polepszenia się sytuacji w tym względzie, albowiem wobec ciągłego wzrostu pojemności rynków zagranicznych na nasze dykty, krajowy przemysł wciąż ulega rozbudowie, polepsza jakość towaru, zyskuje sobie z dniem każdym coraz więcej nowych odbiorców.

Na skutek zwiększania się konsumcji dykt powstała konieczność rozbudowy tej gałęzi przemysłu.

W ciągu r. b. rozpoczęły produkcję dykt dwie nowe fabryki, a mianowicie p. f. „Braci Konopackich" w Mostach (woj. białostockie), i fabryka „B-ci Braun" w Warszawie, oraz uruchomiono przez dłuższy czas nieczynne fabryki p. f. „Osma" w Bydgoszczy i „Mercier" w Pińsku. Pozatem wszystkie dawniej istniejące fabryki rozszerzyły produkcję, z fabryką „Lourie" w Pińsku i Hasbacha w Białymstoku na czele, która to ostatnia, postawiona według wszelkich wymagań nowoczesnej techniki, zaczęła ostatnio wysyłać dykty aeroplanowe do Anglji i Włoch.

Rozwój krajowego przemysłu dykt, zawdzięczać należy w głównej mierze ciągle pomyślnej konjunkturze eksportowej, gdyż zapotrzebowanie ryn-

ku wewnętrznego na ten towar jest jeszcze w dalszym ciągu nieznaczne.

W kraju nabywają dykty głównie fabryki mebli oraz skrzynek, co się zaś tyczy budownictwa, to używanie dykt w miejsce desek, podobnie jak w Anglji, zaczyna się dopiero wprowadzać. Pozatem zaopatruje się wyłącznie w krajowe dykty nasze lotnictwo, które bierze towar lepszych gatunków, Spożycie dykt na rynku wewnętrznym stanowi mniej więcej 20% ogólnej produkcji. Reszta jest eksportowana głównie za pośrednictwem Anglji, która reguluje należność za towar, dając niejednokrotnie zaliczki gotówkowe.

W ostatnich czasach kraje, które zakupują nasze dykty za pośrednictwem Anglików, jak: Włochy, Egipt, Brazylja, Argentyna, Australja i in., robią starania, mające na celu bezpośredni wywóz towaru do nich. Sprawa ta jednakże napotyka na trudności, ze względu na odmienne warunki płatnicze, (od Anglji), jakie powyższe państwa chciałyby stosować do naszych producentów przy nabywaniu towaru. Nad usunięciem przeszkód pracują poszczególne fabryki, w czem pomaga im Państwowy Instytut Eksportowy i jest nadzieja, iż zczasem bezpośrednie stosunki z innemi krajami, poza Anglją, będą nawiązane, co wpłynąć powinno bardzo dodatnio na osiąganie za fabrykat lepszych cen, niż obecne.

Niemcy wskutek wojny celnej nie biorą naszych dykt, ale zato masowo wykupują surowiec, to jest olszynę. Surowca tego jednakże za wiele i tak w kraju nie mamy na potrzeby własnych fabryk dykt, co stanowi jedną z poważniejszych przyczyn, iż fabryki nie mogą inwestować się w tych granicach, jakich wymagałoby wciąż wzrastające zapotrzebowanie zagraniczne.

Na olszynę istnieje cło wywozowe, 1,50 zł od 100 kg, które w wysokości obecnej nie przeszkadza swobodnemu wywozowi tego towaru z kraju. Producenci dykt pragną, aby cło powyższe uległo powiększeniu do granic, uniemożliwiających wywóz, jednakże Min. Rolnictwa nie chce się na to zgodzić, motywując tem, iż z chwilą podniesienia cła mogłyby ulec zniżce ceny olszyny w Polsce, co znowu pociągnęłoby zmniejszenie produkcji z krzywdą dla jej producentów prywatnych i lasów państwowych. Poglądowi min. Rolnictwa przeczą fakty, iż kiedy w r. ub. cło w wysokości 1,50 zł ustanowiono, to stan ten wcale nie wpłynął na zniżkę cen naszej olszyny i produkcja jej oraz wywóz nie doznały uszczerbku. Niemcy, mając tańszy kapitał obrotowy, mogą zakupywać większe partje naszej olszyny i regulować należność na dogodniejszych warunkach od krajowej produkcji dykt, aby cło wywozowe od olszyny zostało podniesione.

Gdyby Niemcy dozwolili na wwóz naszych dykt do siebie, przyczyniłoby się to do podniesienia cen naszych dykt na rynku angielskim.

Ażeby zdać sobie należycie sprawę z rozmiarów polepszenia się konjunktury na naszym rynku dykt, wystarczy przyjrzeć się cenom, jakie zagranica płaci za nasz towar. W ciągu ostatnich miesięcy ceny dykt uległy u nas zwyżce do 10% i obecnie za 1 metr^3 dykt niższych gatunków zagranica płaci średnio 8 dol., podczas gdy gatunki wyższe osiągają ceny od 14 do 18 dol. Na rynku wewnętrznym ceny dykt kalkulują się w wysokości 7—10 dol. za 1 mtr^3, zależnie od gatunku. Odbiorcy-hurtownicy płacą za towar wyłącznie gotówką, zaś odbiorcy zagraniczni regulują średnio 80% należności gotówką z chwilą przybycia towaru do Gdańska i resztę po jego przybyciu do miejsca przeznaczenia.

Niemałe znaczenie przypisać można również czynionym w ostatnich czasach staraniom, mającym na celu zsyndykalizowanie sprzedaży dykt, co mogłoby się wydatnie przyczynić do standardyzacji jakościowej towaru, a tem samem do podniesienia jego cen na rynkach zagranicznych. Jeżeli usiłowania te uwieńczone zostaną pomyślnym skutkiem, natenczas możemy być spokojni o przyszłość naszej krajowej fabrykacji dykt. (h. s.)

WIADOMOŚCI DROBNE

O WYWÓZ DRZEWA Z ROSJI.

Pomiędzy przedstawicielami sowieckich organizacyj przemysłu drzewnego a bankami holenderskiemi toczą się obecnie pertraktacje w sprawie finansowania eksportu drzewa rosyjskiego do Holandji i innych krajów Europy Zachodniej. Drzewo rosyjskie, które dotychczas spotykało się z silną konkurencją drzewa polskiego, finlandzkiego i litewskiego, przy pomocy kapitału holenderskiego może stać się objektem poważnego współzawodnictwa na rynkach niemieckich, włoskich i angielskich. Pertraktacje prowadzone z polskiemi fir-

mami eksportowemi co do współpracy na środkowych i zachodnio-europejskich rynkach drzewnych, nie doprowadziły dotychczas do pomyślnych wyników z powodu znacznej różnicy poglądów między zainteresowanemi czynnikami sowieckiemi i polskiemi. W związku z pertraktacjami z Holandją rosyjskie organizacje drzewne specjalnie wiele nadziei przywiązują do opanowania rynku włoskiego.

PRZED OTWARCIEM GIEŁDY DRZEWNEJ W WARSZAWIE.

Rada Naczelna Związków Drzewnych prowadzi w dalszym ciągu akcję w celu utworzenia w Warszawie giełdy drzewnej. Konferencja międzyministerjalna, która się odbyła ostatnio przy udziale dyrektorów giełd zbożowo-towarowych, ostatecznie uzgodniła tekst projektu statutu giełdy drzewnej w Warszawie. W redakcji tej projekt zostanie przedłożony p. ministrowi Przemysłu i Handlu do zatwierdzenia. Przypuszczalnie wszystkie te formalności zakończone zostaną w pierwszej połowie lipca i wtedy też projektuje się otwarcie giełdy drzewnej w Warszawie.

BUDOWLANA AKCJA RZĄDOWA WE FRANCJI.

Izba Deputowanych na posiedzeniu przyjęła jednogłośnie 580 głosami wniesiony przez ministra Louchera projekt ustawy o przyznaniu kredytów w wysokości 11 miljardów w okresie od 1928 do 1933 na budowę 200 tys. tanich mieszkań i 60 tys. mieszkań o umiarkowanem komornem.

Z rynku materjałów budowlanych, metali i wyrobów metalowych.

Poznań, 13. 7. Firma Gustaw Glaetzner, Centrala materjałów budowlanych i dachówek, notuje następujące ceny: Cegły murarskie „iłówki" za tysiąc sztuk 70,00 zł, loco cegielnia; cegły murarskie tonówki za tysiąc sztuk 75—85 zł, loco cegielnia; dachówki za tysiąc sztuk 150,— zł loco cegielnia; wapno budowlane za 100 kg. 3,80 dla odsprzedawców, a 4,00, dla konsumentów loco Wapienna lub Piechcin; cement portlandzki za 100 kg. 7.25 zł, loco cementownia wyłącznie opakowania, osobno za beczkę 3,40 zł, za worek papierowy 0.45 zł. Wszystkie następne ceny rozumieją się loco składnica w Poznaniu: Cement portlandzki za beczkę 180 kg. 22.00 zł; za beczkę 200 kg. 24.00 zł; za worek 50 kg. 6.75 zł; wapno budowlane za 50 kg. 2,60 zł; wapno hydrauliczne za beczkę 150 kg. 12,00 zł; papę dachową m. kw. nr. 80 — 1,10 zł; nr. 100 — 0,90 zł; nr. 125 — 0,75 zł; nr 150 — 0,65, nr. 200 — 0,50 zł; papa izolacyjna za metr kwadratowy 3,00 zł; za przykrojenie podług miary 10 proc. zwyżki; smoła destylowana za 100 kg. brutto za netto 35,00 zł; lepnik za 100 kg. brutto za netto 34,— zł; trzcina sufitowa w wałkach po 20 Okw. m. z drutem cynkowanym za wałek 4,50 zł; z drutem żarzonym 4,20 zł; przy dostawach całowagonowych ceny odpowiednio zniżone.

Warszawa, 12. 7. Ceny gipsu utrzymują się już od dłuższego czasu na stałym poziomie i gipsownie nie zapowiadają dalszego podwyższenia. Prócz gipsowni miejscowej „Alabaster" sprowadza się gips poznański, należący jakościowo do najlepszych, oraz z Małopolski, z pod Lwowa. Cena gipsu za 100 kg. w hurcie waha się od 7 do 8 zł, w detalu zaś oddaje się go loco budowa od zł 10 do 12 w zależności od tego, czy jest to sztukatorski, czy murarski. Ponieważ ilość budowli nowych jest stosunkowo mała, zapotrzebowanie na gips jest bardzo ograniczone. Warunki regulacji — weksle 3-ch miesięczne.

Bydgoszcz, 12. 7. Firma „Impregnacja" notuje następujące ceny: Papa dachowa nr. 80 za 10 m. kw. zł 11.40, — nr. 100 zł 8.50, — nr. 125 zł 7, — nr. 150 zł 6, — nr. 175 zł 5.40, — nr. 200 grubo piaskowana zł 5.25, — nr. 200 miałko piaskowana zł 4.75. Papa izolacyjna za 1 m. kw. zł 2.50. Smoła drzewna I gat. za 100 kg. netto zł 34, smoła żywicowa zł 40 za 100 kg. netto. Lepnik za 100 kg netto zł 34. Karbolineum za 100 kg. netto zł 48.50. Cement za beczkę 180 kg. zł 22.50, kreda za 100 kg. zł 8.90, wapno za 100 kg. loco wapienniki zł 5.20, gips murarski za worek 75 kg. zł 6.50, gips sztukatorski za worek 75 kg. zł 7.50. Trzcina za rolkę 20 kw. m. zł 4. Cegła zł 85 za 1000 sztuk. Dachówka zł 170 za 1000 sztuk. Gąsiory zł 1.20 za 1 sztukę. Cegła szamotowa wyrób angielski zł 0.42 za 1 szt. — wyrób niemiecki zł 0.50, — wyrób niemiecki L. B. 20.60 za 1 szt. Papiaki za 16 kg. zł 21.50, trzciniaki za 16 kg. zł 20.50, splisy zł 5 za 100 sztuk. Zapotrzebowanie wskutek sprzyjającej pogody większe.

METALE I WYROBY METALOWE.

Warszawa, 13. 7. Ceny hurtowe blachy cynkowej przy zamówieniach wagonowych za tonę fr. wagon — huta: przy zamówieniach do 30 ton 33 Ł 10 sh. przy odbiorze powyżej 30 ton 33 Ł — sh.

Warszawa, 13. 7. Dom Handlowy A. Gepner w Warszawie, Grzybowska 27, notuje następujące ceny orjentacyjne za 1 kg. w zł: cyna Banka w blokach 12, ołów hutniczy 1.15, cynk hutniczy 1,55, antymon 2.40, aluminium 5, blacha cynkowa — cena zasadnicza 1.60, blacha mosiężna 3.60—4.50, blacha miedziana 4.40.

Katowice 13. 7. Surówka odlewnicza Huty Pokoju Nr. 1. (Friedenshütte P. G. S.) oraz Górnośląskich Zjednoczonych Hut Królewskiej i Laury — reprezentacja Towarzystwo dla Sprzedaży Surówki Żelaznej, Sp. z ogr. odp. w Warszawie, Sienna 11, cena za tonę 210 zł loco stacja wysyłająca.

Warszawa, 12. 7. Ceny rur podług Centr. biura sprzedaży Pol. Odlewni Rur za 1100 kg.: rury wodociągowe (stojąco lane) 56 zł, plus dopłata wymiarowa. Fasony zależnie od typu i rozmiaru o 10 do 15 zł drożej na 100 kg. Ceny powyższe rozumieją się fr. wag. st. załad. przy ładunkach pełnowagonowych.

Kraków, 12. 7. Notowano: Cegła maszynowa za 1000 sztuk loco cegielnia 85 zł, — pustaki 125 zł, piecowa 100 zł, podwójnie prasowana 125 zł, dachówka gęsiory za sztukę 85 zł, wapno murarskie 10 ton 387, — handlarskie 407. Papa od 7—12 zł, Mata trzcinowa za m^2 16 groszy. Glinka malarskie zagraniczna 22 gr. żelazo betonowe 43, z dodatkami fabrycznemi za 100 kg., blacha cynkowa 60 za 100 kg. Tendencja słaba.

Berlin, 12. 7. Metale urz. Ceny w markach niemieckich za 100 kg. Miedź elektrolityczna, dostawa Cif Hamburg, Brema lub Rotterdam 140, Oryginalne aluminium hutnicze 98—99% w blokach, sztabach walcowanych i ciągnionych 190, dtto w sztabach walcowanych i ciągnionych 194. Nikiel czysty 98—99% 350. Antymon regulus 85—90.

ZŁOTY W DNIU 12 LIPCA 1928 ROKU.

Gdańsk przekaz 57.58—57.72, gotówka 57.58—57.72; Berlin przekaz na Warszawę 46.85—47.05, przekaz na Katowice 46.85—47.05, przekaz na Poznań 46.85—47.05, gotówka grube 46.70—47.10, gotówka drobne 46.65—47.05; Nowy Jork przekaz 11.25; Londyn przekaz 43.35; Zurych przekaz 58.17½; Praga przekaz 377⅜; Medjolan przekaz 215; Budapeszt gotówka 64.15—64.45; Wiedeń przekaz 79.35 do 79.63.

PRZETARGI ◆ SUBMISJE ◆ LICYTACJE

Dyrekcja Powszechnej Wystawy Krajowej ogłasza niniejszem

PRZETARG

na wykonanie prac:

1. przy urządzeniu dziedzińcu Hali „A“ na terenach Targów Poznańskich dla P. W. K.;

2. przy budowie dwóch pawilonów świetlnych dla P. W. K.

Termin oddania ofert wyznacza się na dzień 19. VII. 1928 r. Oferty należy oddać do godz. 10 w Biurze Wydziału Budowlanego P. W. K. w kopercie zapieczętowanej z napisem „Oferta na wykonanie prac... dla P. W. K. w roku 1929 w Poznaniu“.

PRZETARG.

Fundusz Kwaterunku Wojskowego ogłasza przetarg nieograniczony na wykonanie następujących robót:

1. budowę domu oficerskiego na terenie koszarowym naprzeciw ogrodu miejskiego w Sandomierzu.

2. budowę domów: oficerskiego przy ul. Dworskiego i podoficerskiego przy zbiegu ulic Lipowej Górnej i 3-go Maja w Przemyślu.

3. instalację elektryczną w 2-ch domach podoficerskich w Częstochowie.

4. instalację kanalizacyjno-wodociągową w 2-ch domach podoficerskich w Częstochowie.

Wszystkie roboty zostaną oddane za cenę stałą przez cały czas budowy, zaś wymienione w p.1 i 2. za sumę ryczałtową. Plany, kosztorysy i warunki szczegółowe można otrzymać w kancelarji F. K. W. Warszawa, Żolibórz, ul. Śmiała 31.

PRZETARG.

Fundusz Kwaterunku Wojskowego ogłasza przetarg nieograniczony na wykonanie następujących robót:

1. budowę domów: oficerskiego i podoficerskiego na terenie koszar w Kowlu.

2. budowę domów: oficerskiego na terenie Wojskowego W. K. podoficerskiego na terenie koszar w Stanisławowie.

Termin składania i otwarcia ofert dnia 21 lipca godz. 12-ta w południe.

Plany, kosztorysy i warunki szczegółowe można otrzymać w kancelarji F. K. W., Warszawa, Żolibórz, ulica Śmiała 31.

L. IV. 2108.

OGŁOSZENIE PRZETARGU.

Urząd Wojewódzki, Dyrekcja Robót Publicznych w Krakowie rozpisuje niniejszem publiczny przetarg ofertowy na malowanie konstrukcji żelaznej mostu drogowego na Dunajcu w Nowym Sączu, w ciągu drogi państwowej Nr. 12/2, który odbędzie się dnia 23 lipca r. b. o godzinie 10-tej przedpołudniem w Biurze Państwowego Zarządu Drogowego w Nowym Sączu.

Oferty należy składać w Państwowym Zarządzie Drogowym w Nowym Sączu do dnia 23 lipca, godzina 10-ta rano, zaopatrzone w wadjum w wysokości 5 proc. oferowanej ceny.

Kraków, dnia 9 lipca 1928 r.

Za Wojewodę:
Inż. Henryk Dudek w. r., Dyrektor Robót Publicznych.

OGŁOSZENIE PRZETARGU.

Magistrat król. stoł. miasta Lwowa rozpisuje przetarg publiczny na wykonanie

ROBÓT BUDOWLANYCH

przy budowie bloków domów mieszkalnych przy ulicy Arciszewskiego.

Termin otwarcia ofert naznacza się na dzień 18-ty lipca 1928 r., godzina 12-ta.

Formularze ofertowe za opłatą 10 zł od egzemplarza i informacje otrzymać można w Wydziale III Magistratu, w godzinach od 11—13-ej.

Zastępca Komisarza Rządu:
(—) **Dr. Maksymiljan Matakiewicz.**

PRZETARG OFERTOWY.

Dyrekcja kolei państwowych we Lwowie ogłasza w Monitorze Polskim Nr. 149 z dnia 2 lipca 1928 r. publiczny przetarg ofertowy na budowę murowanej 310 mb. długiej ładowni w stacji Rudnia Poczajowska.

Bliższych informacyj udziela Wydział III Dyrekcji kolei państwowych we Lwowie, III piętro drzwi Nr. 331.

Prezes Dyrekcji Kolei Państwowych **Prachtel** m. p.

Nr. IX/34709/28.

Dyrekcja K. P. w Krakowie rozpisuje

przetarg publiczny

na sprzedaż około 40.000 sztuk węgli różnych wymiarów do lamp łukowych.

Termin składania ofert upływa dnia 16 sierpnia o godz. 12-tej. Publiczne otwarcie ofert nastąpi dnia 17/8 br. o godz. 10-tej.

Przy składaniu ofert należy złożyć obowiązkowo poręczne (wadjum) w wysokości 5% wartości oferowanej ceny.

Wadjum można składać tylko w gotówce, w akcjach Banku Polskiego, w państwowych papierach wartościowych lub w innych papierach pupilarnych.

Bliższe szczegóły przetargu, jak również szczegółowe warunki sprzedaży otrzymać można za osobistem zgłoszeniem w Wydziale Zasobów Dyrekcji Kolei Państwowych w Krakowie po wpłaceniu w Kasie Głównej Dyrekcji kwoty 1 złoty za formularz, lub pocztą po nadesłaniu powyższej kwoty i znaczków pocztowych na porto.

6185

Wydział Powiatowy powiatu chojnickiego w Chojnicach ogłasza

PRZETARG PUBLICZNY

1) na konserwację 2 klm szosy Czersk-Legbąd,
2) na budowę 1 klm szosy Swornegacie—Chociński Młyn; obie szosy systemem betonowym.

Oferty należy składać w kopertach zapieczętowanych, opatrzonych napisem „Oferta na budowę szosy ....“ do dnia 16. lipca br. o godz. 12-tej w południe w Wydziale Powiatowym (Referat Budownictwa), w którym to terminie nastąpi otwarcie ofert w obecności ewentualnie przybyłych reflektantów.

Do przetargu stawać winni tylko ci reflektanci, którzy wykażą znajomość budowy szos oraz znajomość prac betonowych i wpłacą do Powiatowej Kasy Komunalnej w Chojnicach wadjum w wysokości 5% kwoty ofertowej.

Bliższych informacyj udziela Wydział Powiatowy (Referat Budownictwa) w godzinach urzędowych od 8—1, gdzie również wyłożone są odnośne plany i ślepe kosztorysy.

Wydział Powiatowy zastrzega sobie prawo wyboru firmy.

Przewodniczący Wydziału Powiatowego
STAROSTA POWIATOWY
6193 **(—) Weiss**

Sprzedaż, dzierżawy, personel, zastępstwa

Wybitnie uzdolniony, reprezentatywny

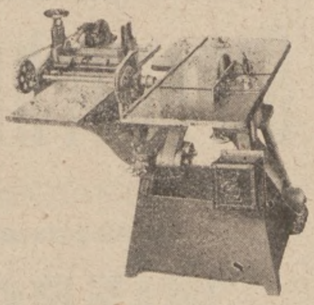
AKWIZYTOR

organizator sprzedaży z dobią korespondencją polską i pierwszorzędnemi referencjami zmieni posadę. Łaskawe zgłoszenia pod „Energiczny" do adm. „Rynku Met. i Masz." nr. 6191

Kompletna maszyna

stolarska

duńskiej fabryki, składająca się:

1. strugarka grubościowa
2. heblarka-wyrównarka
3. frezarka
4. wiertarka podłużna
5. cyrkularka

Maszynę można obejrzeć w Łodzi.

Instaluje:

Inżynier JÓZEF SMOLARZ, Łódź
Kilińskiego 124. 6187

Większy

budynek fabryczny

w Poznaniu, z zapędem parowym **do sprzedania.** Oferty do adm. „Rynku Metal. i Maszyn." pod nr. 6186

Sprzedam po korzystnej cenie

4 rury żelazne

pochodzące z kotłów parowych, każda rura 10 mtr. długa, 0,80 mtr. średnicy, 13 mm. grubość żelaza.
R. KAŹMIERCZAK, Inowrocław, Królowej Jadwigi 29.
Telefon 413 6155

Mamy korzystnie do oddania

2 lokomobile R. Wolfa

obydwie na 10 atm.

1 PAROWĄ MASZYNĘ WENTYLÓWKĘ, budowa Raupacha, 85 konną
1 PAROWĄ MASZYNĘ 35 konną 6153
1 PAROWĄ MASZYNĘ 15 konną
1 PRASĘ DO CEGIEŁ, system Raupacha, produkującą 20.000 cegieł na dobę.
1 VACUUM aparat miedziany o pojemności 1000 litrów wraz z pompą.
1 BATERJĘ z trzech kotłów miedzianych drażetek.

B. Ziółkowski i S-ka T. z o. p.
Poznań, Emilji Sczanieckiej 4b. Tel. 69-48

Uprasza się o podanie **adresów fabryk** które zechcą się urządzić do fabrykacji dobrze kalkulującego się i bardzo rozpowszechnionego masowego artykułu metalowego. Zgł. do „Rynku Met. i Masz." pod nr. 6134

Jest do sprzedania

prądnica

prądu stałego, 220 wolt, 417,2 amp., 400 obr., firmy E. G. mało używana, oraz parowa maszynka leżąca szybkobieżna 10—12 koni, sprzedam tanio. **M. Faustyn, Piotrków.** 6161

KOMPLET MASZYN

6174

do masowego wytwarzania części fasonowych i toczonych, składający się z: 1 rewolwerówki dużej (nieużywanej), 1 rewolwerówki małej, 1 gwinciarki, 1 szlicmaszyny, 1 podłużnej wiertarki, 1 wiertarki stołowej, 1 szlifierki, 1 bębna do czyszczenia. Wszystko w dobrym stanie. Do obejrzenia w **Bydgoszczy w fabryce p. Szebeko, ul. 3 Maja 19.**

Do sprzedania:
1 używ. motor elektryczny
A. E. G., 5,5 KM., 220 Volt, 22 A., 920 obrotów. — Oferty do administracji „Rynku Metalowego i Maszynowego" pod nr. 6176.

---

2 kotły parowe

używane lecz w stanie dobrym, o pow. ogrzew. 194 m² każdy, na ciśn. rob. 11 atm. z przegrzewaczami a 26 m² — wodnorurkowe — sekcyjne, dwuwalczakowe, syst. Babcoc.-Wilcox, ruszta stałe, o powierzchni 4.4 m² — rok budowy 1906 — fabr. „Bern. fabr. Maszyn", z kompl. uzbrojeniem, sprzeda z powodu wymiany na większe kotły. **„Gwarectwo Węglowe Brzeszcze — Zagłębie Krakowskie".** 6169

Dynamo

8 HP. wraz z akumulatorami na 110 V, tablicą marmurową, zegarami, kompletne, w dobrym stanie do użytku, sprzeda za 3 000 zł. 6179

Dagnan, Tarnów, ul. Lwowska.

Torfiarki i jedną prasę do torfu

w stanie natychmiastowego użytku tanio oddadzą 6180
Bracia Blottner, fabryka maszyn, Bojanowo (Wlkp.)

Siatki druciane

(Fliegengewebe) szczotki druciane i wyroby żelazne dostarcza

I. Fajerman, Będzin, Modrzejowska 87.
6171 Telefon 5-30

Mam na sprzedaż kilka wagonów

desek stolarskich 6|4

6135

zeszłorocznego i tegorocznego tarcia.

Fr. Polaszek, tartak, Gostyń.

---

1 maszyna parowa

leżąca 60 H.P. jednocylindrowa, syst. Schiebersteuerung, ciśnienie 8 atm. na biegi normalne, fabrykat:. Germania vorm. F. S. Schwalbe & Sohn — Chemnitz, rok bud. 1906 tanio na sprzedaż.

Pomorska Składnica Surowców — T. Czachowski, Toruń
6181

„R. Met."

WARUNKI DLA INSERENTÓW I ABONENTÓW:

CENY OGŁOSZEŃ: 1/1 str. 130 zł, ½ str. 75 zł, ¼ str. 45 zł, 1/8 str. 25 zł, 1/16 str. 15 zł. Na I. str. okładki 100%, na II. i IV. str. 50%, na III str. 30% dopłaty. W Gdańsku obowiązują powyższe ceny w guldenach. Ogłoszenia z zagranicy oblicza się według osobnej taryfy. W wydaniach specjalnych obowiązuje taryfa inna. Miejscem wykonania zleceń i zapłaty jest Poznań; w kwestjach spornych miarodajny jest Sąd Powiatowy (Okręgowy) w Poznaniu. Na wypadek skargi sądowej, nadzoru sądowego lub konkursu przyznane rabaty upadają. Konto czekowe P. K. O. w Poznaniu Nr. 202-796.

Redaktor naczelny przyjmuje od 12—13 z wyjątkiem soboty.